

משפט פלילו הלכה למעשה

משטרת ישראל-חטיבת התביעות

אבישג טל

שנה ג

תש"פ | 2019

מבוא

חטיבת התביעות מהווה יחידה ארצית אופרטיבית עצמאית הנושאת באחריות פיקודית ומקצועית להפעלת מערכי התביעה: פלילי ותעבורה.

החטיבה כוללת מטה פיקודי-מקצועי, 13 יחידות תביעה פלילי ותעבורה מחוזיות ו-2 יחידות תביעה ארציות. יחידות התביעה נמצאות בחזית המאבק בפשיעה כגוף העיקרי המעמיד עבריינים לדין ופועל לשיפור אפקטיביות ההליך הפלילי תוך יישום מדיניות אכיפה ארצית אחידה בנושאים שבליבת העשייה של התביעה המשטרית.

ס'62 לחוק סדה"פ - מה שבציר של המשטרה עובר למשטרה והשאר לפרקליטות. הטיפול הוא ב-90% מהתיקים הפליליים במדינה- במגוון עבירות מסוג עוון, פשע (החזקת סכין, התפרצויות, גניבות, סחר/אחזקת סמים) המטופלים ע"י הסדר מותנה/אכיפה באמצעים מנהליים. 10% מטופלים ע"י הפרקליטות.

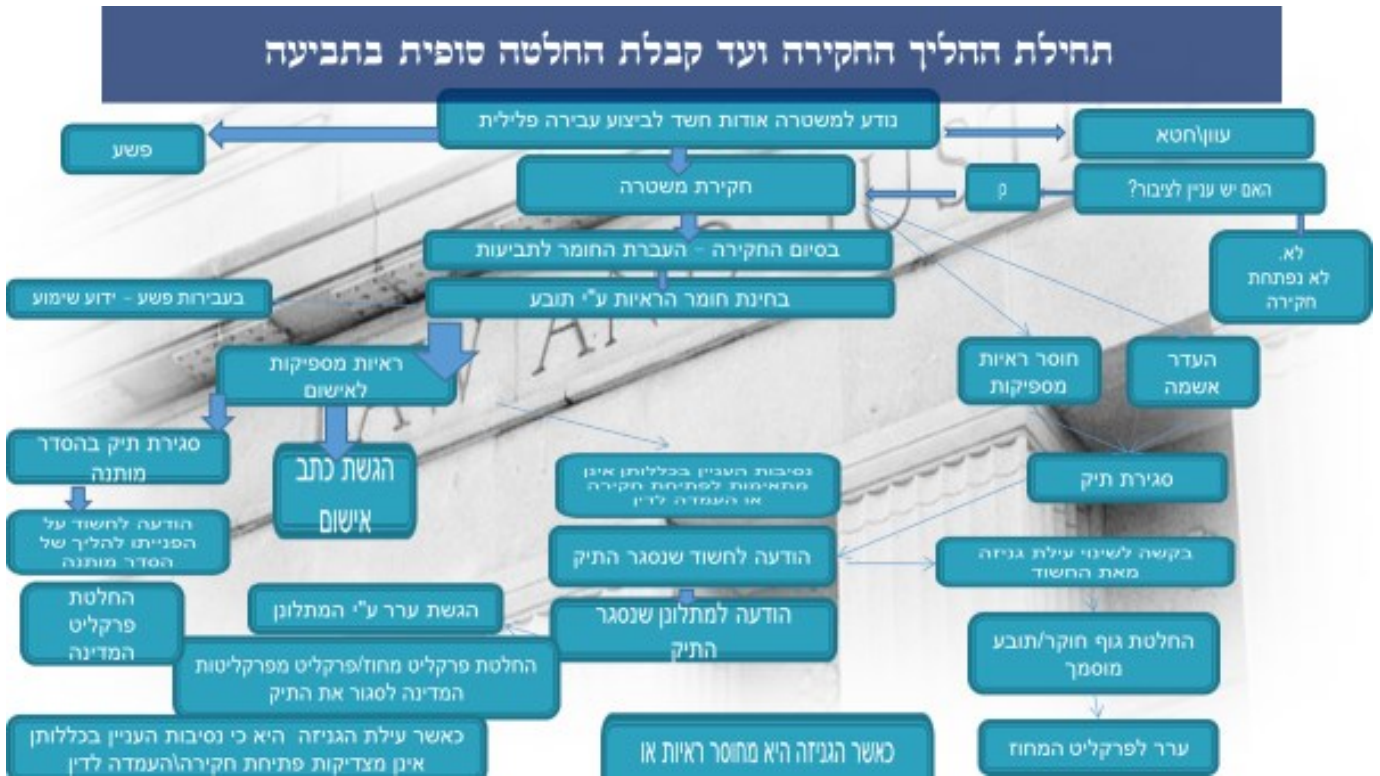
המערך כולל 800 איש הפזור בכל רחבי הארץ באמצעות זרועות מחוזיות ו-41 שלוחות בכל הארץ, כולל לה"ב 433- הטיפול בעבירות המורכבות שבהן שחיתות שלטונית, ויחידת ההסדרים המותנים. אמונים על בחינת חומר הריאיון שהוא תפקיד מורכב בעל דילמות רבות בכל שלב.

סוגי רישומים:

- **רישום תעבורתי** - קנסות תעבורה.
- **רישום פלילי** - עקב עבירות: נימוקים לסגירת תיק לדוגמה:
  - נשיאת סכין היא עבירה מסוג פשע שהעונש בגינה הוא 5 שנים. קצין שעומד להשתחרר ועומד לצאת לשליחות זקוק לתעודת יושר שבלתי אפשרית כאשר יש לו תיק פתוח, שמנע ממנו לנסוע. העבירה בוצעה חודשיים לפני שסיים את השירות, וטען שהחזיק את הסכין להגנה עצמית. במידה ומחליטים שלא להגיש כתב אישום, הסגירה תהיה מחוסר עניין לציבור אך הוא לא מעוניין שהסגירה תהיה מסיבה זו. לכן נעשה **חריג שבחריג** - מקנה סמכות בחוק להשתמש בסמכות כראש יחידת תביעות לשינוי עילת הסגירה עקב ההתרשמות והנימוק שונה להיעדר אשמה.
  - סגירת תיק **מחוסר עניין לציבור** או **מחוסר ריאיות** ← הנימוק מופיע במרשם המשטרתי.
  - סגירת תיק **בהיעדר אשמה** ← התיק מוסר מהמרשם המשטרתי.
  - סגירת תיק **בהסדר מותנה** (הליך המתבצע בהסכמה כשנפתח תיק פלילי בגין עבירות מסוג עוון) ← התיק יופיע כתיק סגור במרשם המשטרתי.
- מאפשר שמירה על תיק נקי כיוון שהדבר לא מובא לבית משפט אלא מובא להסדר (כמו תשלום והתנצלות). **מותנה** - בהנחה והוא לא משלם, כתב האישום יוגש בכל זאת לביהמ"ש כיוון שיש ריאיות. לדוגמה - בסכסוך שכנים רוב העבירות והתלונות שיוגשו יהיו עוון שהעונש בצידין 3 שנים, אך אירועים אלה הם קלאסיים להבאת הצדדים להבנות.
- תפקיד התובע לבחון את חומר הריאיון, מהות העבירה, מיהות העושה והמעשה ובדיקת העבר הפלילי. לעתים אין עניין ציבורי להעמיד לדין במקרים שהייתה התנצלות והמתלונן סלח. במידה ויש אפשרות להעביר להסדר מותנה - התהליך יקרה בתוך היחידה עצמה. במידה ועומדים בתנאי ההסדר ניתן להטיל קנס כספי ביחידת ההסדר המותנה כתלוי בעבירה עצמה.
- **רישום מנהלי** - **ס'67 לחוק סדה"פ**. מוקד הקנסות המנהליים אכיפת שימוש בקנאביס בעקבות הצעות חוק פרטיות ליצירת לגליזציה. החזקה עד 15 גרם - לשימוש עצמי; מעל 15 גרם - לא לשימוש עצמי. באחזקת קנאביס מתחת ל-15 גרם - המשמעות היא שמשטרת ישראל תפעל לצד האכיפה הקלאסית גם במודל משולב: **דה-קרימינליזציה** (הסם אסור והעונש בגין העבירה הוא עוון שבגינו 3 שנים, אך האכיפה תהיה מנהלית - קנס בשיעור 1000 ₪, פעם שניה - 2000 ₪, פעם שלישית - הפניה ליחידת הסדר מותנה, פעם רביעית - הגשת כתב אישום).
- ← הרישום יהיה בגיליון מנהלי ולא בגיליון משטרתי והמטרה היא להפעיל הליך שיקומי ולהימנע מתיוג. כיום 6069 אנשים קיבלו דו"חות ראשונים ורק 501 איש קיבלו דוחות שניים, דבר שהוריד 12,000 אנשים מהרישום הפלילי, שזהו הרעיון העומד בבסיס.
- חוק זה אפשר את היכולת לשלם/להישפט במידה והאדם לא מודה באחזקה ← פתיחת חקירה ושליחת הסם לבדיקה, ובמידה ונמצא שבאמת מדובר בסם - ביהמ"ש יכול לגזור עונש שהוא פי 3 מהסם המקורי.

במידה ונמצא שזה לא סם- הכל יבוטל אוטומטית ולא יירשם. המטרה היא שלא ישטו במערכת במידה ואכן מדובר בסם.

מודל בית משפט קהילתי- ע"י שופט קהילתי. המאפיין הוא הבאת האזרח להליך שיקומי. לדוג' עבירות סחר בסמים ושימוש, כלומר במקרים של מכור לסמים שמשתמש+מוכר. מתבצעת בחינה של התיקים המתאימים על רקע התמכרות, בעוד על כאלה שעל רקע בצע כסף לא יתאימו למודל.

אחרי בחינת חומר הראיות מחליטים אם להגיש כתב אישום. אם הוחלט לסגור, שולחים הודעה לחשוד ולמתלונן על סגירת התיק (לא שולחים את הסיבה; בעבירות מין כן שולחים הסיבה).

המתלונן או החשוד יכול להגיש ערר על סגירת התיק למי שסגר אותו, אם לא מקובל עליו תשובת הערר זה עולה בהיררכיה מעלה. למשל מסגן ראש התביעות לראש התביעות. אם זה פרקליט מחוז שסגר, הערר על החלטתו השניה מגיע לפרקליטות המדינה. והיא מחליטה האם העילה לסגירה בסדר או שהם הופכים את ההחלטה. לקצין חקירות יש סמכות לסגור תיקים מסוג עוון (אך לא מסוג פשע, שבהן תהיה סמכות לראש היחידה). הגוף שסגר את התיק הוא גם הגוף הבודק את הערר (ערר לגבי סיבת הסגירה ע"י הנאשם או הסגירה עצמה ע"י המאשים).

החקירה הפלילית במשטרת ישראל

סנ"צ גלעד בהט - ר' מדור חקירות

- **מבוא: מטרת המשפט הפלילי - להכווין התנהגות ואזהרה הוגנת של הפרט. עקרון החוקיות - ס'1 לחוק העונשין** (בהירות לשון החוק, פומביות הדין ואיסור חקיקה רטרואקטיבית). לפני מספר חודשים שונו עבירות ההמתה.
- **תפקידי המשטרה בחברה - ס'3 לפקודת המשטרה.** ניהול חקירה מקצועית=הגעה לחקר האמת. עיסוק במניעת עבירות ובגילויים, תפיסת עבריינים ותביעתם לדין, וכו'. המשטרה אינה מענישה אלא רק אוספת ראייות שיועילו בהעמדתם לדין של פושעים. מימוש מושכל ויעיל של הסמכויות והכלים העומדים לרשותה של המשטרה במטרה להביא לחקר האמת תוך כיבוד החוק והצדק:
  - כבוד האדם וחירותו
  - שמירה על ערכים של ממלכתיות
  - ייצוג הולם של שלטון החוק
- **סעיף 58 לחסד"פ - כל אדם רשאי להגיש תלונה למשטרה במידה ובוצעה עבירה.**
סעיף 59 לחסד"פ - במידה ונודע למשטרה על ביצוע עבירה עליה לפתוח בחקירה אך בעבירה שאינה פשע קצין בדרגת פקד רשאי לא לחקור אם הוא סבור שהנסיבות לא מתאימות לחקירה/ישנה רשות מוסמכת אחרת לחקור בעבירה.
- **החקירה הפלילית - כלים וסמכויות - הסמכות לחקור עדים וחשודים: לשוטרים ישנן סמכויות שלא ניתנות לאזרח ע"מ לבצע את עבודת החקירה.**
  - **גביית עדות פתוחה מעד -**
    - **עד -** מי שקלט עבירה באחד מחושיו או שיש לו מידע על עבירה כלשהי
    - **ס'2 לפקודת הפרוצדורה הפלילית -** חוקרי המשטרה מוסמכים לגבות עדות מכל אדם שיש לו מידע בנוגע לעבירה (בכתב ובע"פ)
    - **חקירת חשוד באזהרה - ס'6 לחוק חקירת חשודים -** הסמכות לחקור באזהרה מתוך פקודת העדות, המסמיכה כל חוקר המוסמך לגבות עדות לפי פקודת העדות ← לחקור גם חשודים באזהרה.
    - **עיכוב חשוד לצורך חקירה - הגבלת** חירותו של אדם לנוע באופן חופשי בשל חשד שבוצעה עבירה.
      - סמכות לעכב חשוד במקום הימצאו כאשר יש יס"ל (יסוד לחשד) כי עבר עבירה, לצורך אחד מ:
        - בירור זהותו ומענו
        - מסירת מסמכים (דו"ח תנועה וכו')
        - חקירתו
      - ככל שלא ניתן לזהות את האדם בצורה מספקת/שלא ניתן לחקור אותו במקום הימצאו - קיימת סמכות לדרוש ממנו להילוות לתחנת משטרה לביצוע החקירה. חשודים בעבירות חמורות לא נחקרים בשטח מכיוון שמגיעות להם זכויות מסוימות כמו הקלטת/תיעוד החקירה, עו"ד וכו'.
      - **מעצר חשוד לצורך חקירה - שלילת** חירותו של אדם לנוע באופן חופשי בשל חשד שבוצעה עבירה.
      - **עיכוב עד לצורך גביית עדות - ס'68 לחוק המעצרים: הגבלת** חירותו של אדם לנוע באופן חופשי בשל חשד שבוצעה עבירה.
      - לא ניתן לעכב לתחנה עד (לא חשוד) לצורך גביית עדותו, חוץ ממקרים חריגים של חשש לשיבוש הליכי חקירה.
    - **ניהול החקירה הפלילית - כללים:**
      - **חקירה בתחנת משטרה (חקירה באזהרה לרוב) -**
        - החקירה תתנהל בשפתו של החשוד או בשפה אחרת שהוא מבין ודובר אותה (כולל שפת הסימנים)

- החקירה תתנהל בתחנת המשטרה למעט חריגים
- תיעוד מלא ותקין- **כלל**: כל חקירה מתועדת בכתב. ישנן עבירות חמורות מסוימות שהדין עליהן הוא מעל 10 שנים מאסר שמחויבים לצלם את החקירה בוידאו+חוץ מהכתב, שבה כל תנועה ואמירה של החשוד מצולמת ונרשמת.
- החשוד קורא וחותם על הדברים ← הגיליון מתויק בתיק החקירה.
- תיעוד מלא ומהימן
- חקירה = נחשבת לכל "תשאול" או "שיחה" עם הנחקר, גם אם חקירה לא נכתבת מחויבים לתעד אותה בצורה כלשהי.
- **זכויות העיקריות של נחקר (כחשוד) במשטרה:**
  - **הזכות לדעת כי הוא נחקר באזהרה ובגין מה (אומרים לו בגין מה הוא חשוד)-** פעמים רבות גילוי פרט מסוים עלול להעיד על אשמתו של האדם (לדוג'- במידה ואומרים לאדם שהוא חשוד בעבירת שוד בכתובת מסוימת, במידה והוא יודה ויאמר את הכתובת הוא יכול לדעת זאת כי אמרו לו, אך אם לא אומרים לו היכן- בעת ההודאה הוא יכול לנדב בעצמו את הכתובת וכך להגיע לאמת מבלי לתת לו את כל המידע על העבירה). (פח"מ- פרט חקירה מוכמן לא מגולים כדי למנוע הודאות שווא).
  - **זכות השתיקה-** לעד אין זכות שתיקה בחקירה רגילה. לחשוד יש **זכות השתיקה בחקירה-** אין משמעות משפטית לשתיקה בחקירה אלא אם: **זכות השתיקה בביהמ"ש-** רק במידה והשתיקה היא בביהמ"ש ואז היא תשמש כחיזוק לריאיון לפי חסד"פ.
  - אם אדם שותק בחקירתו במשטרה- לרוב כל גרסה שיביא לאחר מכן תיחשב **כגרסה כבושה**= שהשופט נוטה לייחס לה פחות חשיבות במידה והאדם החליט לדבר רק לאחר שראה ריאות לאחר מכן כיוון שהנטייה היא לחשוב שהאדם בנה לעצמו גרסה סביב כך.
  - **זכות ההיוועצות בסניגור- ס'34 לחוק המעצרים-** חובה לאפשר לנחקר לממש ללא דיחוי את זכותו להיוועץ בסניגור בכפוף לסייגים.
  - הזכות **החוקית** לכך מוכרת בחוק לעצור בלבד ולא לחשוד, והיא נוצרה **פסיקתית** גם לחשוד. (עצור = מצוי בהליך של מעצר, חשוד = לא. עצור הוא בהכרח חשוד, חשוד הוא לא בהכרח עצור).
  - אינה קיימת בעלמא אלא בעקבות **פס"ד ייששכרוב-** יש לידע את החשוד בדבר זכותו זו, ולהמתין זמן סביר לסניגור. ביהמ"ש הכניס זכות זו לתוך המילה "חופשית ומרצון". לא בכל מקרה של מניעת זכות ההיוועצות תביאו אוטומטית לפסילת ההודאה וכל מקרה ייבחן לגופו וייתכנו גם מקרים של הפחתת משקל ההודאה במקום פסילתה.
  - לפני ואחרי הלכת יששכרוב: **לפני-** ביהמ"ש היה רשאי לפסול הודעה של נאשם רק מתוקף ס'12 לפקודת הריאיון- כלומר רק אם נמסרה שלא מרצון חופשי.
  - **אחרי-** גם אם ניתנה מרצון, אך הושגה תוך פגיעה.
  - אנשים לא נוטים להודות מיד בעבירות חמורות (רוצחים שכירים, שוד ואנשים שעוסקים במקצועות אלה).
  - מבצע העבירה יודע מה קרה בזירה בעוד השוטר נמצא בחוסר ידיעה והכלי היחיד שנמצא בידיו כיתרון מעל החשוד הוא שהחשוד לא יודע מה השוטר יודע.
  - **כללי המותר והאסור בחקירת משטרה-** ביהמ"ש לוקח בחשבון מספר ערכים:
    - האינטרס הציבורי בגילוי האמת
    - חמרת העבירה המיוחסת לחשוד
    - תו"ל של היחידה החוקרת
    - באיזו מידה תרגיל החקירה פגע באוטונומיית הרצון של הנחקר למסור הודעה חופשית ורצונית ועד כמה המצג יכול להיות שקרי.

○ סוגי הראיות:

- ראיות נסיבתיות- ראיות היוצרות מצב דברים/נסיבות שיש בהן כדי להביא למסקנה עובדתית (לדוג'- חשוד אוכן בסמוך לזירת רצח בליל הרצח. ניתן לבסס הרשעה בהסתמך על ראיות נסיבתיות ובלבד שניתן להסיק מהן מסקנה הגיונית אחת שאין בלתי.
  - ראיות ישירות- ראיות שיש בהן כדי להצביע חדמ"ש על קיומן של עובדות.
  - ראיות אנושיות- מקורן באדם. הודעה/עדות של קורבן/עד/כל אדם, או חקירת חשוד או עימות בין מעורבים.
  - פגיעה במשקל/מהימנות של ראיות אלה מבחינה ביהמ"ש- תהיה באמצעות אי הקפדה על כללים (אי אזהרה, אי מתן זכות היוועצות, ביצוע תחבולות חקירה פסולות, מסדר זיהוי פסול), או טעות בזיהוי- ניתן משקל אפסי לעד מזהה השוגה בזיהוי.
  - ראיות שאינן "אנושיות"- מקורן בזירת העבירה/חפצים, פורנזיות/דיגיטליות וכו'. פגיעה בהן יכולות להיות ע"י מחדלים ופגמים בחקירה, זיהום דגימות דנ"א (למשל שמירה לא נכונה על הדנ"א מרגע שנלקח), אי הקפדה על שרשרת סם, פגיעה/זיהום זירת עבירה, אי תיעוד זירת עבירה וכו' או מחדלים בהמצאת הראיות (כמו דריסת צילומי אבטחה).
- אסטרטגיה לניהול חקירה בצורה חכמה- טכניקות. סדר גביית העדויות, סדר ותזמון ביצוע חקירות החשודים, וביצוע תרגילי חקירה כשרים המותרים עפ"י הפסיקה:

- שימוש במדובב
- מפגשים מתועדים וספונטניים בין מעורבים בתנאים מסוימים ועוד
- ביצוע פעולות חקירה שיש בהן כדי לקדם את החקירה ולחתור לראיות:
  - מסדרי זיהוי
  - עימותים

מתוך 520,000 תלונות שמופנות למשטרה בשנה נפתחות 340,000 חקירות.

פרשיית "מנוחה נכונה"- דנה בנט

רצח תאיר ראדה- 2007, חטיפת דנה בנט-2003. תיקים אלה התנהלו בפרקליטות ובביהמ"ש מחוזי. הסיפור מתחיל ב31.7.2003; דנה בנט היא תושבת חוזרת מארה"ב שחיה עם אביה מתחת לגיל 18 וחוזרת לארץ ע"מ לגור עם אמה ולהתגייס לצה"ל. היא מתחילה לעבוד באותו יום במסעדה בטבריה. בסיום המשמרת שלה עלתה על מונית לביתה ב12:00 בלילה הייתה הפעם האחרונה שנראתה בחיים כאשר ירדה ממנה וחצתה את הכביש בדרך לביתה. לאחר היעלמותה אמה עדכנה את המשטרה ב2:00 בלילה, ועפ"י הנוהל מתחילים לחפש אחריה באותו הרגע ולא לאחר 24 שעות מכיוון שהיא מתחת לגיל 18. במשך 6 שנים החיפושים התרחבו והתחלפו צוותי חקירה ועד אפריל 2009 לא נמצא דבר, שאז התקבל מידע מודיעיני (ראיה יכולה להיות מוגש לביהמ"ש אך במידע מודיעיני אי אפשר להשתמש כראיה בביהמ"ש אלא רק כחומר חקירה). לפיו בחורה (יוליה) בת 21 יוצאת חבר העמים, הנעזרת בעזרה סוציאלית ובעלת עבר עם החוק, כולל קשר עם עבריין מין תושב איזור טבריה בשם פרחאן שהייתה בדרך חזרה מאילת לביתה בטבריה טענה שהיא יודעת מה קרה לדנה בנט. ← היא מובאת לחקירה בימ"ר עמקים כאשר היא מצולקת ועל קביים, ומספרת שעלתה לארץ בגיל 9 עם אמה לבד לטבריה, ובאיזור גיל 12 נסעה לכרמיאל כאשר בדרך חזרה לטבריה עצרו טרמפים ← פרחאן, תושב חמאם בן ה30 מעלה אותן לרכב והיא התרשמה מכך שהתעניין בחיה ולאחר שחברתה ירדה מהרכב הם נשאו יחדיו והחלו לקיים קשר רומנטי שהתחזק סביב ביצוע פשעים. במהלך הקשר סיפר לה שביצע מספר רציחות בעבר, היא לא האמינה לו אך הבטיח שיוכיח לה. יוליה הייתה בחורה בעלת רמה שכלית גבולית. בתחילת יולי 2003 ביקש ממנה לרדת לרכב כאשר בכיסא הקדמי יושבת בחורה בעלת תפקוד לקוי (מסוממת/שיכורה). תוך כדי הנסיעה עדוואן מסמן לה שהוא עומד לרצוח את הבחורה. כאשר הם מגיעים לנחל הבחורה כושלת לצאת בכוחות עצמה והוא מעמיס אותה על כתפו, מוריד אותה לנחל ברצפה וחונק אותה ולאחר מכן מבקש מיוליה לבדוק אם היא חיה. היא מציעה לבדוק זאת ע"י כך שישומו אותה בנחל, הם הופכים אותה, עומדים על רגליה וכתפיה כשהיא בתוך הנחל עד שהם מוודאים שהם אינם בין החיים ומניחים לאחר מכן סלעים על הגופה באותם מקומות. תוך החניקה הוא עישן סיגריה וביקש ממנה להחזיק אותה כדי שיוכל לרצוח את הבחורה, יוליה זורקת את

הסיגריה בשטח. כמה ימים לאחר מכן גופה נמצאה באיזור נחל צלמון (רצח סילביה מולורובה). הם לא נחשפו והזוג קובע לעשות זאת שוב. ← בליל ה-31 לילי הזוג נוסע שוב, ועדוואן מזהה מונית שממנה יורדת בחורה ומבין את ההזדמנות. התכנית הייתה שיוליה תרד מהרכב לאחר שיסעו אחריה, תיגש לדנה ותבקש ממנה עזרה בסידור חדרי מלון (הצעת עבודה). דנה מתפתה ועולה לרכב. באיזור צומת מגדל הוא מתדלק ודנה ניסתה לבצע שיחת טלפון אך יוליה משכנעת אותה לכבות את הטלפון כיוון שבאותן שנים לא הייתה קליטה באיזור. בהמשך הנסיעה, ליד צומת צלמון קיימת חוות סוסים בתוך שטח חקלאי. בנקודה זו היו עצי זית רבים, הוא עצר את הרכב ודנה מבקשת מיוליה לרדת מהרכב יחד איתה ולאגף את הרכב כיוון שהחלה לחשוך בעדוואן, ביקשה ממנו "בבקשה אל תרצח אותי", ו"נפלה לי העדשה"- שמהווה פרט חקירה מוכמן (פח"מ)- שנוצר ע"י לאפשר לביהמ"ש לקבוע האם הראיה מספיק מהימנה כדי לשמש כישירה בביהמ"ש. דנה בדר"כ שמה משקפיים אך ביום הראשון לעבודתה שמה עדשות ולכן המשפט היה חשוב בפרט. עדוואן הכה אותה עד שלא זזה ובשלב זה קפץ על הגופה עד שהיא דיממה מהפה והאוזניים, וחנק אותה באמצעות חזייתה. ← גם כאן ביקש מיוליה להחזיק לו את הסיגריה אך הפעם היא החזיקה אותה והגישה אותה לעדוואן שכיבה אותה על פניה של דנה. הם גוררים את הגופה לנקודה שבמקום הייתה גרוטאה של גזלן בשטח חקלאי, ומעלים אותה באש באמצעות בקבוק הבנזין שמילאו בתחנת הדלק בצומת מגדל.

עדוואן הוא נשוי ואב לשתי בנות, שלקח את יוליה לאשתו השניה ומשכן אותה בביתו של אחותו הערירית. כאשר הם נשאלים לפרט הדם על בגדיהם הם טוענים שהם היו מעורבים בקטטה בטבריה והם שורפים את הבגדים. במהלך שנים אלה עדוואן המשיך להיכנס לבתי כלא כיוון שנתפס על עבירות אחרות, ולפני שנכנס לכלא פעם נוספת הוא רצה לבצע איתה רצח נוסף באיזור מאפיית עלית בטבריה, ויורד מאחת הדירות כאשר הוא חובק בחורה ומצמיד לה סכין ולאחר שצרח שרוצחים אותה נמלט מהמקום.

← ראייה שנאמרת ע"י שותף לעבירה דורשת חיזוק

← ראייה שנאמרת ע"י עד מדינה דורשת סיוע (רמה גבוהה יותר של חיזוק).

← דבר מה נוסף- הרמה הנמוכה ביותר.

ע"מ לאמת את דבריה של יוליה יש צורך בחיזוק כלשהו; ולכן מבצעים מספר פעולות:

- מחליטים שלא לשכן אותה בבית המעצר למרות שהיא עצורה כדי שלא תספר את הסיפור לסובבים אותה בקלות שבה היא סיפרה לשאר ולכן משכנים אותה באחד מחדרי החקירות כאשר היא מנותקת מכל קשר לעולם החיצון.
- הוצא צו איסור פרסום על כל הפרשיה
- מעצרה הוארך פעמיים עד שעדוואן נעצר (הארכת מעצר מקסימלית ע"י שופט- יכולה להיות 15 יום, ובמקסימום עד 30 ימי מעצר שבסופם צריך לבקש הארכה נוספת בפני בימ"ש. ע"י שוטר- הארכת מעצר יכולה להיות עד 24 שעות).
- בתקופת מעצרה, עדוואן ריצה עונש בכלא על התפרצויות כאשר היה אמור להשתחרר ב-2009 ויוליה ידעה זאת. בזמן שהיה בכלא היא ברחה מהכפר, עשתה ילד עם בן מיעוטים אחר והבינה שהיא עומדת להירצח גם ולכן העדיפה להיות בכלא מאשר נרצחת.
- יום לאחר עדותה, היא נלקחה להראות את האיזור של הגזלן אך לא נותר דבר מכיוון שהרכב נלקח לצורך מכירת ברזל באותם שנים.
- חיל האוויר וגופים אזרחיים התבקשו לתת תצלומים מאיזור 2003 כדי לראות את הזירה שבאותו זמן. מתקבל תצלום שבוע לפני הרצח שבו הזירה מצולמת ונראת בה גרוטאת הגזלן כפי שנראה בדיוק היכן שתיארה שעמד.
- מכיוון שהאדמה הייתה חקלאית, לא נותר דבר מכיוון שהאדמה נהפכה כל כמה זמן, לא נותרו שרידים מהשריפה ואלה שכן נאכלו ע"י בע"ח.

← לכן היו צריכים לחשוב על סיפור כיסוי כדי לבצע את החקירה בעמימות; לכן נכנסו במסווה של רשות העתיקות כדי לחפור באדמה, ולכן קיבלו חפצים רבים של רשות העתיקות ומדים כדי להיכנס במסווה.

השטח חולק לחלקים קטנים ובוצע בו חיפוש מדוקדק כולל הפיכת האדמה. הכניסה לשטח הייתה שבועיים וחצי לאחר מעצרה של יוליה והתבצע בשעה מוקדמת בבוקר עם אור ראשון שכמה זמן לאחר מכן נמצאו מספר עצמות, שלאחר בדיקה במכון לרפואה משפטית התברר שמדובר בעצמותיה של דנה בנט.

במקביל, הסיפור מתאמת לאור שאר הראיות שנמצאו אך הקשר לעדוואן חסר. ← לכן בוצע תרגיל חקירתי בין יוליה לעדוואן, שהיו אמורים להיפגש בכל מקרה בכלא מכיוון שרצתה להתגרש ממנו ולכן היו אמורים להגיע לדין ע"מ להתיר את החוזה ביניהם. ← לכן היא התבקשה להגיד משפט והוא: "המשטרה מחפשת איפה ששרפנו את הגופה". כאשר הוא חוזר לתא המעצר הוא מתקשר לאחותו ואומר: "הזונה משתפת פעולה עם המשטרה". הוא מספר לה שכאשר לקחו לחקירה אדם מהכפר, מנסים להפליל אותו כביכול באותו סיפור. אותו אדם היה בעל עבר מיני והיחיד מהכפר שנלקח לחקירה בפרשת דנה בנט; הקישור שביצע בין הסיפור לאחותו+לבין הדיבוב של יוליה אותו היווה חיזוק לגרסתה של יוליה.

לאחר המפגש, עדוואן נעצר, מובא לחקירה ובתחילה מכחיש כל קשר ולאחר מכן הודה ב4 אירועי רצח שונים ששיחזר מקרים אלה:

- רצח דנה בנט
- רצח סילביה מולורובה
- רצח עציר בתא מעצר תחנת טבריה (פיתה אותו לבצע התאבדות בתליה ואמר שיקרא ליומנאי כביכול כדי שילך להסתכלות ולא יישפט), כאשר בפועל הוא תלה אותו
- רצח אדם בגשר אריק על גדות נהר הירדן, שבו טען שהכה מישהו עם עץ והשליך אותו לנהר (תיק זה לא נמצא).

עדוואן נשפט ל-3 מאסרי עולם, כאשר התברר שמעדותה של אותה בחורה שנחלצה ממנו שהייתה נערת ליווי- לאחר שסיים איתה פעילות מינית ניסה לרצוח אותה ועל כך קיבל 12 שנה נוספות.

בחנינה, 30 שנות מאסר נקצבות ע"י הנשיא ולכן ניתנו לו 102 שנים כדי שלעולם לא יצא מהכלא. כאשר ערער, הוא זוכה מרצח אחד מכיוון שהודה פעמיים ב2 רציחות וברצח עציר חזר בו מהודאתו הוא זוכה רק לגביו. יוליה נשפטה 14 שנות מאסר (כיוון שהייתה קטינה ונחשבה כעדת מדינה) וצפויה להשתחרר בשנה הקרובה.

שיקולי התביעה בהעמדה לדין/נזירת תיק

התביעה המשטרית מטפלת בעבירות מסוגים עוון ופשע אך לא חטא. עד 30 ק"ג סמים מטופל בתביעה המשטרית, מעבר- עובר לפרקליטות. **ס'11-12 לחסד"פ** - סמכות התובע. התביעה המשטרית מטפלת ברוב התיקים הפליליים הכוללים בעיקר אונס, רצח ועבירות שלטוניות חמורות. תפקיד הפרקליט זהה בכל מקום- להגיע לחקר האמת. לכן במידה ונודע על ביצוע עבירה כלשהי, מתבצעת חקירה ← נאספות ראיות ע"י היחידה החוקרת (גלעד בהט) ← מרגע שנאספו חומרי ראיות ← לפי ס'62 יש לגבש תיק חקירה ולהעביר חלקים ממנו לפי סמכויות (חלק לפרקליטות, לתביעה וכו'). חובה לבחון את חומר החקירה על כל חלקיו והיבטיו.

תפקידי התובע הם לקבל תיקים, לבחון אותם ולקבל החלטות בעניינם. כאשר מגישים כתב אישום נגד אדם במדינה ללא קשר לסוג העבירה- צריך לקחת זאת בכובד ראש מכיוון שהדבר משנה עולמו של אדם ועלינו להיות מחויבים לאמת ולעשות זאת רק לאחר שנרים את נטל הראיה, יש סיכוי להרשעה ויש עניין ציבורי.

- בערר- ישנה הופעה בביהמ"ש המחוזי
- בערעור- ניתן להמליץ (ע"י משטרה אך לא מופיעים פיזית בבית המשפט)

יידוע שימוע- ס'60א לחסד"פ: בכל מקרה של עבירה מסוג פשע שהגיעה למשטרה שולחים הודעה לנאשם שהוא מוזמן להציג את נימוקיו בפני התביעה לפני שמגישים כתב אישום. השימוע יכול להיעשות בע"פ או בכתב. חשוד רשאי להגיב תוך 30 ימים.

← חריג- הוראות ס' זה לא חלות על מי שבעת הגשת כתב האישום שוהה במעצר.

מבחן פרקליט המדינה: כאשר רוצים לסגור תיק מחוסר ראיות או מחוסר אשמה, קובעים סולם-

- 0- תיק שאין בו שמץ של ראיה, סגירה מחוסר אשמה.
- 5- תיק שייסגר מחוסר ראיות מספיקות, 50%-50%
- 10- תיק תפור מבחינה ראייתית

סגירה מהיעדר אשמה תהיה גם במקרים שבהם ייטען שאדם טפל אשמה על אדם אחר וניתן משקל לכל מקרה לגופו, או במידה שלמשל אין ראיות נראות לעין- דבר הפוגע במהימנות הגרסה.
ע"מ ליצור אחידות בעילות הגניזה- פרקליט המדינה קבע מספר פרמטרים להתווית מדיניות התביעה:

- מידת מהימנות העדויות המרכזיות- למשל בהתאם למידת האלימות, נידרש לראות סימנים מסוימים
- מניע- היכרות מוקדמת וכו'
- מידע מודיעיני- מהימן ממקור אובייקטיבי, **לשם עילות גניזה ניתן להשתמש בראיות לא קבילות כמו פוליגרף או מידע מודיעיני שהנן ראיות שאינן קבילות לביהמ"ש.**

כל מקרה לגופו.

סטטוס יישום הסדר מותנה

סנ"צ עדי ליאון- ראש יחידת הסדר מותנה

דרך אלטרנטיבית להעמדת חשוד לדין פלילי.

המטרה היא מימוש דרך חלופית להעמדת חשוד לדין פלילי בביהמ"ש. מתבצע באולמות הסדרים מיוחדים.

במקרה זה במקום להתחיל בחקירת משטרה כמו רוב התיקים, התובע בוחן אם יש מספיק ראיות ועניין ציבורי, ובמקום להגיש את התיק לביהמ"ש- הוא מכין טיוטה של כתב האישום ושולח **מכתב הצעה** לחשוד (המפרט את העבירה שבה הוא חשוד) ונותן לו שתי אפשרויות:

1. הודאה בפני הגורם התביעתי על ביצוע העבירה ← במידה וכן, עורכים חוזה בין המדינה לבין החשוד שבמסגרתו הוא מתחייב לעמוד בתנאים מסוימים ← התיק נסגר בסוף ההליך בעילת סגירה חדשה: **סגירה בהסדר מותנה**. היתרון בכך הוא שאין רישום פלילי.
2. אי הודאה בעבירה או לא מסכימים לאחד התנאים ← במידה ולא, התובע מחויב:
  - להגיש את כתב האישום לביהמ"ש ולא ניתן לבטל אותו. הרציונל בכך הוא ביקורת שיפוטית.
  - אסור לבקש מאסר בפועל ולא עבודות שירות, מכיוון שבמידה והתיק הוחלט שהוא לא חמור מספיק לבימ"ש ובמקום מבקשים העברה למוסד חלופי, לא ניתן לדבר בשני קולות.

הערכים שבהסדר המותנה:

- אכיפה מהירה ומידתית- המשמעות לאזרח נורמטיבי מבחינת העומס על בתימ"ש הוא שגם אם המשטרה והפרקליטות יהיו היעילות ביותר, וביהמ"ש עדיין ידחה את הדין- האכיפה של המשטרה פוחתת כיוון שהפשע לא נאכף מידית+נגרם עינוי דין+תיוג עצמי כעבריון במידה והאדם לא אשם בהכרח אלא היה צריך לחכות זמן רב עד להליך.
- הלימה
- הגברת ההרתעה
- מניעה- המשטרה נתפסת כגורם פותח תיקים אך למעשה מטרתה היא לסגור אותם באמצעות כלי זה.
- צדק תהליכי- כל חוליה בשרשרת התיק הפלילי היא חשובה כיוון שגם החשוד וגם הקורבן באים במגע עם שוטר, והליך זה מאפשר למשטרה לסגור מעגל מבלי להיות תלויה בביהמ"ש ולסמוך רק על עצמה.
- חיזוק אמון הציבור

יעדי יחידת הסדר מותנה:

- הימנעות מהטלת כתם של דין או הרשעה פליליים על עוברי חוק תוך הטלת סנקציה הולמת לעבירה ולמבצעה
- הפחתת העומס מבתימ"ש ומיחידות התביעה ומיקוד מותאם
- הרחבת האכיפה על תיקים פליליים שנסגרו בעילה של "נסיבות העניין אינן מתאימות להעמדה לדין במקרים המתאימים", למשל טרור חקלאי- מורכב מנזקים קטנים רבים אך הם מצטברים לנזק גדול. נזקים אלה מתאפשרים לטיפול ע"י הסדר מותנה ומאפשרים לפצות את החקלאי.

תנאי הכניסה להליך:

- לחשוד אין עבר פלילי בחמש השנים לפני ביצוע העבירה
- לחשוד אין חקירות/משפטים פתוחים שאינם חלק מההסדר
- לא נערך הסדר מותנה עם החשוד 5 שנים לפני ביצוע העבירה
- קיומן של ראיות מספיקות לאישום בעבירה- כי במידה והוא מסרב להסדר או לא עומד באחד מהתנאים שהסכים אליהם, מחויבים להעמידו לדין ולהגיש נגדו כתב אישום
- האינטרס הציבורי אינו מחייב לדעת התובע הגשת כתב אישום- לדוג' מקרה שבו אדם קיבל דוח בהדבקה על חניה בחניית נכים ויום לאחר מכן איים על השוטר, עדיין יובא לדעת התובע להגשת כתב אישום. לעתים גם ההתרשמות תהיה הפוכה- לעתים התנהגויות עברייניות עלולות לצאת מאנשים נורמטיביים בסיטואציות לחוצות כמו סכסוכי שכנים, סכסוכי כביש או הדוג' בחדר המיון עם האחיות, האב והילד.
- החשוד מסכים ומודה בעבירה במסגרת ההליך

תנאי ההסדר המותנה- רשימה חלקית:

- קנס ו/או פיצוי עד לגובה של 29,200 ₪ (שיכול להיקבע לכל אחד מהם בשיעור הזה במקרה שיש מספר חשודים)
- התחייבות להימנע מעבירה (העבריון חותם שהוא מחויב להימנע מכל עבירה למשך שנה ובמידה והוא מפר זאת מוגש נגדו כתב אישום)
- פסילת רישיון נהיגה (בעיקר בעבירות סמים)
- הפקדת כלי יריה (בתחנה למשך עד שנה)
- הרחקה ממקום או מאדם (גם באלימות בספורט, הרחקה ממגרשים עד שנה)
- עמידה בתכנית שיקום וטיפול לרבות של"צ (הפניה לשירות מבחן, סדנאות טיפול, שיקום ופיקוח עד 18 חודשים ושירות לתועלת הציבור)
- הליך גישור- במקרים מתאימים (לא נמצא בחוק ולא יהיה בבחינה. מתרחש באירועים של סכסוכי שכנים בעיקר מכיוון ששם קנס לא יעזור כיוון שהדבר לא יפתור את הרגשת התסכול והעצבים ולכן מבצעים דיאלוג בקהילה, ע"י קצינות מגשרות מקצועיות).

עבירות פעימה א'- עבירות עוון בלבד.

- איומים- ס'192 לחוק העונשין. לדוג'- על שופט, רופא או שוטר.
- הסגת גבול- ס'447א לחוק העונשין. לדוג'- כניסה לבית בלי אישור.
- מעשי פזיזות ורשלנות- ס'6א338 לחוק העונשין. לדוג'- נשיכות כלב.

*מועד ביצוען של עבירות אלה חייב להיות מה1.3.16 ואילך.

עבירות פעימה ב'-

- תקיפה- ס'379 לחוק העונשין.
- גניבה- ס'383+384 לחוק העונשין.
- היזק לרכוש- ס'452 לחוק העונשין.
- הזנחת השמירה על כלי יריה וחומרים מסוכנים- ס'339א לחוק העונשין.
- החזקת סם מסוג קנאביס ותוצריו- ס'7א+ג סיפא לפקודת הסמים
- תגרה- ס'191 לחוק העונשין
- החזקת נכס חשוד כגנוב- ס'413 לחוק העונשין
- הטרדה באמצעות מתקן בזק- ס'30 לחוק התקשורת (בזק ושידורים), הטרדות טלפוניות.
- העלבת עובד ציבור- ס'288 לחוק העונשין
- מכירה והספקת אלכוהול לקטין- ס'193 א לחוק העונשין.

*מועד ביצוען של עבירות אלה חייב להיות מה 1.1.17 ואילך.

עבירות פעימה ג' - כל עבירות העוון בסמכות התביעה המשטרתית - ובין היתר:

- הפרת הוראה חוקית
- עבירות רישוי
- תקיפה הגורמת חבלה ממש
- הפרעה לשוטר
- מרמה זיוף והונאה בכרטיס חיוב
- הגרלות והימורים
- - הוחרגו עבירות העוון הבאות:
- עבירות תעבורה
- החזקת סמים לצריכה עצמית
- איומים - בדיקת אלמ"ב (אלימות במשפחה): איום של בעל על אישה הוא עוון אך תקיפה שלה הוא פשע. דבר זה הוחרג מההסדר המותנה כיוון שבמידה והוא ירצח את אשתו מחר - לא ידוע מה היה המארג המשפטי מלפני ולא יודעים אם יהיו ריאויות ולכן רוצים להבטיח את הטיפול בתיק שלא באופן קל.

*עבירות אלה נכנסו לתוקף רק מה 1.1.19

שלבי מתווה הפעילות:

- קליטת תיקים ישירות מיחידות החקירה
- העברת תיקים מיחידות התביעה ומבתי המשפט
- שליחת מכתב הצעה לחשודים - לחשוד יש מספר זכויות במהלך ההליך:
  - יכול לצלם את החומר לפני הגשת כתב האישום (בשונה מביהמ"ש שבו ניתן לצלם רק לאחר ההגשה)
  - יכול להביא עו"ד
- מעמד נפגע עבירה - במידה והתיק נסגר בהסדר מותנה אין זכות ערר מכיוון שהאינטרס הציבורי שב על כנו מרגע שמתבצע הסדר מותנה ולכן לנפגע עבירה אין מעמד או אמירה בהחלטה לבצע הסדר מותנה, בעניין הפיצוי ובעניין הסגירה.
- מועד, אופן וקצב הדיון בהסדר מותנה - בד"כ ההסדר נחתם בפגישה אחת תוך כדי ווידוא שהתנאים מבוצעים; לדוג' - במידה וניתן קנס בתשלומים + התחייבות להימנע מעבירה דומה במשך חצי שנה - במידה והוא עמד בשני התנאים רק אז התיק נסגר בהסדר מותנה. ← ברגע שההסדר נסגר, מתפרסמת באינטרנט טיוטת כתב האישום ללא פרטי הנאשם והמתלונן, כולל התנאים והנימוקים.
- מעקב אחר ביצוע ועמידה בתנאי ההסדר
- פרסום באינטרנט

פעימה ד' - שנת 2020; בתהליך:

- הגמשת תנאי הסף ועבירות נוספות
- הקמתו וביסוסו של מוקד הקנסות המנהליים
- עבודה בשת"פ מערך תובעי הרישוי (לא תחבורה)
- הרחבת הליכי הגישור והטיפול

ניסוח כתב אישום

- כתב אישום הוא מסמך מכונן המהווה את יריעת הפתיחה של ההליך הפלילי; התביעה היא היוזמת שלו.
- מסגרת ההליך הפלילי נטועה עמוק בכתב האישום ותקבע לאיזו ערכאה הולכים (תביעות קטנות, תעבורה, מחוזי/שלום). מסגרת העבירות, הנרטיב- האנשים שמעמדם המשפטי ישונה מחשודים לנאשמים או מקורבנות לעדים מוגדרים בכתב האישום. כל מסגרת ההליך מוכתבת בכתב האישום.
- הוא מכתיב את מהות ההליך הפלילי (תיק למאסר, תיק שלא יבוקש בו מאסר בפועל, תיק סמים/אלימות במשפחה וכו'). מהות ההליך מוכתבת מכתב האישום.
- הוא גם זה שסוגר את המעגל ומגדיר איזה עונש התביעה תבקש

הנחיות מקצועיות רלוונטיות לניסוח כתב האישום:

- הנחיית פרקליט המדינה 3.1- הכנה וניסוח כתב אישום
- הנחיית פרקליט המדינה 3.13- חובת תובע להודיע על כוונה לעתור לעונש מאסר בפועל
- הנחיית רח"ט מיום 10.7.2017- הודעה על כוונה לעתור לעונש מאסר בפועל- שיטת עבודה

הגורמים המושפעים מניסוחו של כתב האישום:

- ביהמ"ש- לרוב, מוגבלת למסגרת הסכסוך. כתב האישום מתאר סכסוך בין הנאשם לציבור (המדינה) ולכן הוא מוגבל לכתב האישום (בשיטה האדברסרית הוא אינו חוקר או בעל סמכויות נוספות).
- הנאשם- משנה סטטוס. גם אנשים נורמטיביים מבצעים עבירות פליליות ועלולים למצוא עצמם על ספסל הנאשמים. תהליך זה דורסני והופך את חיי האדם כך שמפר את סדר חייו. לאנשים שלא נמצאים בעולם העברייני זו טראומה.
- התביעה- לרוב, כבולה לנוסח כתב האישום לאורך ההליך. בגופי התביעה ברובם מקבלים תיק להכנת כתב אישום ולאחר מכן מי שינהל את ההוכחות יכול להיות תובע אחר, וכך גם מישהו אחר שיטען לעונש. כל העוסקים בדבר יהיו מושפעים מנוסח כתב האישום שהראשון כתב. יום מוקד- יום של הליכים מקדמיים בבתימ"ש השלום ובו השופט מחליט האם התיק הולך להסדר/להוכחות או אם הנאשם בריא בנפשו וכו'). ביום זה תובע מגיע עם שתי מזוודות עמוסות ולא ניתן להגיע ליום זה כאשר לא בקיאים בכל פרטי התיק וכתב האישום. לכן על מי שכותב את כתב האישום לחשוב על כל התובעים הבאים שיבואו אחריו.
- נפגע העבירה- כתב האישום מגדיר את זכויותיו. נפגע עבירה יכול להינזק מכתב האישום במידה ושמנו נכתב שם, או במידה ונשללת זכותו להשתתף בהסדר טיעון כיוון שמגישים לפי סעיף אחר. לכן בעת כתיבת כתב האישום גם קורבנות העבירה מושפעים מכל מילה.
- העדים- חייבים להגיע לעדות, פרטיהם נחשפים. רשימה ארוכה המורכבת מהשוטרים שחקרו, שחיפשו- בין אם הם שוטרים או אזרחים, ועליהם להגיע לביהמ"ש. במידה והעדים לא יכתבו בצורה נכונה הם לא יוכלו להגיע להוכיח את כתב האישום; יש לשים לב לא להתבלבל- רישום של עד תביעה ולא הגנה יכול לא לאפשר עדות. לרוב עדים לא רוצים להגיע לעדות וכתיבה שלהם בכתב האישום מחייבת אותם להגיע.
- אוצר המדינה/קרן החילוט- כפוף להודעת חילוט והחלטת ביהמ"ש. הכסף של כולם מושפע ממה שייכתב בכתב האישום (למשל בתיקי סמים שלא לצריכה עצמית, ניתן לבקש מביהמ"ש להכריז על הנאשם כסוחר סמים ולחלק את כל רכושו מכיוון שיש הנחה בחוק שהרוויח את כל כספו מעסקי הסמים שלו). כסף זה מגיע לקרן החילוט שמשמעותה לתקן את הנזק שנגרם כתוצאה מעבירות סמים (שיקום, גמילה וכו'). גם אוצר המדינה וקרן החילוט מושפעים מהנכתב בכתב האישום כיוון שהודעת החילוט עצמה אמורה להיכתב בו.

כללים:

- לשון תקנית, ללא שגיאות כתיב.
- הקפדה על ניסוח נכון, פיסוק ומספור.
- ללא ביטויי סלנג
- עובדות, לא ראיות. (למשל בתיק אלימות במשפחה ייכתב: ביום, בשעה, הנאשמת תקפה והלמה בפניו את-).
- ניסוח ענייני, ללא הבעת דעה או פרשנות.

- אין לכתוב בכתב האישום שום פרט, אשר לא ניתן להוכיח, בראיות קבילות וגלויות. (ישנן ראיות לא קבילות כמו עדות של אישה נגד בן זוגה/ילד כלפי הורה/עדות מפי השמועה. ראיות אלה לא יוכלו להירשם בכתב האישום מפאת אי קבילותן. מדע מודיעיני לא יוכל לשמש כראיה).
- בלי טריקים ובלי שטיקים... לא לשכוח את הגנת הנאשם.

כותרת כתב האישום:

- מס' תיק הפלא
- שם ביהמ"ש, מיקומו, המותב
- התביעה- מי היא?
- הנאשם: מי הוא? פרטיו. כתובתו הרלוונטית ומס' הטלפון שלו.
- האם קטין/בגיר? פרטי ההורים.
- מס' נאשמים- מה סדרם? האם כל הנאשמים בכתב אישום אחד?

פרק א- העובדות:

- ספרו את הסיפור- זהו הנרטיב שישלוט בכל ההליך! יש לחשוב מה הנאשם יגיד בשנה הקרובה.
- לא יותר מדי ולא פחות מידי- לפרט בדיוק כמה שצריך. אין להתייחס לנסיבות לא קשורות כמו הנסיבות שבהם המתלונן הכיר את הנאשם וכו'.
- אין להשחיר את הנאשם- לא נכתוב בכתב האישום אם לנאשם יש עבר פלילי, תיקים נוספים פתוחים- כיוון שביהמ"ש צריך להיות נייטרלי כלפי הנאשם. לדוגמה, נכתוב "במשמורת שב"ס" ולא "בכלא", במקרה שבו נתאר שהנאשם הטריד מישהו טלפונית בזמן שהותו בכלא. גם כשבוצעה עבירה מתוך מתקן כליאה יש נוסח לעשות זאת מבלי להשחיר את הנאשם. כתיבת כתב אישום יכולה להשפיע על הנאשם ולגלות פרטים עליו ולכן יש להיות רגישים ולהתחשב.
- יש לשמור על זכויות נפגעים ועדים.
- ניסוח העובדות- חייב להיות אל מול הוראות החיקוק הרלוונטיות. כאשר מאשימים בתקיפת עובד ציבור למשל ולא כותבים שהמתלונן הוא עובד ציבור, לא הוכחנו.

חלק כללי:

מטרתו- תחילת סיפור המעשה ומניעת חזרות. בד"כ יש בו נסיבות הרלוונטיות לכל האישומים: רקע לאירוע, סכסוך קודם, היכרות בין הדמויות, תיאור מקום התרחשות האירוע, תחימת תקופה, ביאור מושגים רלוונטיים, תיאור פעילות משטרתית רלוונטית, תיאור אירועים קודמים, מאפיינים רלוונטיים של הנאשם, מאפיינים מיוחדים של זמן או מקום. חשוב לציין שהחלק הכללי הוא חלק בלתי נפרד מכל אישום ויש להוכיח אותו באמצעות ראיות קבילות.

צירוף נאשמים:

- ס'87 לחסד"פ- לעתים נגיש כתב אישום משותף כדי ליעל את ההליך (למשל בעבירות שמתבצעות בחבורה). שיקולי זמן ויעילות.
- מצד שני, מבחינת מצב הראיות- האם הם מפלילים אחד את השני? נפריד בין הנאשמים כשאחד מפליל את השני. לא נוכל לכפות על אחד הנאשמים להעיד לחובתו של נאשם אחר; לכן נפצל את כתב האישום ונכתוב אחד מהם כעד בכתב האישום של השני.
- האם נגיש כתב אישום משותף נגד קטין+בגיר? לא ניתן להגיש בבימ"ש שלום כתב אישום נגד בגיר וקטין יחד ולכן צריך להגיש בקשה מכיוון שהם יצורים משפטיים שונים.

חלוקה לאישומים - תיק אחד:

- מהו אירוע? עדיף - אישומים שונים לאירועים שונים.
- מבחן צורני-עובדתי: ככל שניתן להפריד בין האירועים (זמן, מקום, קורבן). יש לשים לב לתיקון 113 - טווחי ענישה, לדוג' - אדם שפרץ 4 דירות שונות באותו יום.
- מבחן מוסרי-מהותי: זיהוי האינטרס המוגן. ככל שהעבירות חמורות יותר יש נטיה להפריד.
- הלכת ג'אבר - מבחן הקשר ההדוק (ברק ארז, רצף פעולות שאינן ניתנות להפרדה).

צירוף אישומים - מס' תיקים:

- **ס' 86 לחסד"פ** - פרשייה אחת. עובדות דומות, סדרת מעשים קשורים (למשל עבירות רכוש או סמים). נעדיף לעשות כתב אישום אחד על שש גניבות שונות של אותו אדם במספר תיקי מב"ד שונים. נכתוב כתב אישום שיש בו מספר אישומים שונים ממספר תיקים.
- על התיקים להיות מאותו סוג (לא ניתן לצרף תיק אלימות לתיק רכוש). במקרים אחרים נעדיף להגיש ביחד כתב אישום העוסק גם בשימוש עצמי וגם בגניבה כדי להראות שהעבירות הן קשורות אחת בשניה ושיש לטפל בו. בסמכות בימ"ש שלום

האישום עצמו:

- ציון זמן - מפורט עד כמה שניתן (תאריך ושעה, טווח תאריכים, תחמת תקופה) - למניעת טענת התיישנות.
- ציון מקום - מפורט עד כמה שניתן (כתובת מדויקת, עיר, נקודת ציון, סמוך ל...) לשם הקניית סמכות מקומית ומתן אפשרות להתגונן לנאשם.
- רקע - נסיבות העבירה, נראות הזירה
- הנפשות הפועלות - הנאשם, הקורבן/מתלונן - כולל נסיבות רלוונטיות להם.
- תיאור האירוע - תוך פירוט שלביו, בסדר כרונולוגי.
- תיאור תוצאות, נזקים או חבלות.
- סעיף מסכם - בהתאם לעבירות המיוחסות.

דגשים לאישום עצמו -

- במידה ויש מספר נאשמים - יש לשים לב מה חלשו של כל אחד, האם בצוותא, האם מסייע וכו'.
- הגנה על מתלוננים/נפגעים - שימוש בראשי תיבות, צמצום בכתיבת פרטים מזהים, הגנה על קטינים
- אין לציין עבר פלילי של נאשם. חריג - כאשר הדבר נדרש לשם גיבוש רכיבי העבירה או בנסיבה רלוונטית (הפרת הוראה חוקית, ביצוע עבירה ממתקן כליאה). נדרש אישור ראש יחידת תביעות.

פרק ב' - הוראות החיקוק

- הוראות החיקוק חייבות להיות תואמות לעובדות.
- יש לבדוק האם לכל הנאשמים אותן הוראות חיקוק, ואם לא - מהן הוראות החיקוק לכל נאשם?
- לא לשכוח נגזרות - סיוע, בצוותא, ניסיון וכו'.
- ניתן לייחס מס' הוראות חיקוק לאירוע אחד - בהתאם לערכים המוגנים.
- ניתן לציין הוראות חיקוק מקלה יותר לשיקול דעתו של התובע. אין לציין הוראות חיקוק אשר נבלעות אחת בשניה.
- סדר העבירות - הוא מהחמור לקל.
- ריבוי עבירות.
- האם יש לנאשם מע"ת בעבירה מסוימת? יש לקחת בחשבון בעת ייחוס העבירות.

פרק ג' - רשימת העדים

עדי התביעה יהיו רק כאלה אשר עדותיהם קבילות:

- יכולים להעיד על מה שקלטו בחושיהם: ראו, שמעו, עשו, הריחו, חשו.
- עדות שמיעה - חריגים. האם עדות לעצם אמירת הדברים?
- חריגים בפק"ר - בני זוג, הורים/ילדים (חריגים - בעבירות שבתוספת, אם הם עצמם הגישו התלונה).

הודעות בכתב האישום:

- הודעה על אפשרות ייצוג של הסנגוריה הציבורית - מובנית במערכת
- לנאשם רלוונטי - הודעה על אפשרות כי התביעה תעתור למאסר - ע"פ ההנחיות
- לנאשם רלוונטי - הודעת חילוט לפי פקודת הסמים - הכרזה על הנאשם כסוחר סמים. יש לציין מהו הרכוש שהתביעה לבקש לחלט.
- לנאשם רלוונטי - הודעת חילוט לפי הפסד"פ. יש לציין מהו הרכוש לחילוט

חתימת כתב האישום:

ע"י תובע מוסמך בלבד בצירוף שמו ותיאור תפקידו, כאשר מופיע תאריך עברי ולועזי של חתימת כתב האישום.

שיקול הדעת של התביעה בתיקי מעצר

המסגרת הנורמטיבית: חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה מעצרים תשנ"ו 1966) ← מגלם את האיזון בין הזכות לחירות לבין אינטרס ההגנה על בטחון הציבור מפני עבריינים.

רקע - מעצר בהליך הפלילי:

ישנם 4 מצבים הנוגעים להליך של מעצר בהליך הפלילי:

1. מעצר בסמכות שוטר עד 24 שעות
2. מעצר לצורך חקירה ("מעצר ימים") - ס' 17א+ב לחוק המעצרים. מעצר לכמה ימים, בשלב זה יש לשכנע את ביהמ"ש שזו עבירה בת מעצר שיש בה חשש למסוכנות ולהימלטות ושעוד יש צורך להמשיך לחקור. המעצר יוארך כל פעם עד 15 ימים וסך תקופת מעצר החשוד הרציפה לא תעלה על 30 יום, אלא אם הבקשה להארכת המעצר תוגש באישור היועמ"ש.
3. הצהרת תובע - ס' 17ד לחוק המעצרים. שליחת מכתב לביהמ"ש במקרים שהתיק מורכב וכדי להכין את כתב האישום יש צורך בזמן נוסף כדי להכין ולגבש את כל הראיות.
  - הסעיף דן במעצר בשלב שבין תום החקירה ועד בגשת כתב אישום - "מעצר מגשר".
  - התנאי להארכת המעצר - מתן הצהרה מאת התובע על כך שעומדים להגיש כתב אישום נגד העציר
  - הנוסח הנדרש בהצהרת תובע - בש"פ בדווי - האם יש לפרשה כהצהרה חד משמעית על כך שיוגש כתב אישום או שיש לפרשה כהצהרה לכאורית בלבד בדבר כוונה לכאורה להגיש כתב אישום ← כוונה לכאורית להגיש כת"א, תוך בקרה של ביהמ"ש על היות ההצהרה מבוססת וכי ישנה הצדקת העילה להמשך המעצר.
  - לפי הנחיית פרקליט המדינה 1.5, נוסח הצהרת התובע אחיד: "לאחר עיון בחומר החקירה בתיק פל"א 1111/11, אני מאשרת כי יש מקום לכאורה להגיש כתב אישום כנגד המשיב בגין תיק חקירה זה, ולבקש את מעצרו עד תום ההליכים".
  - השלמות חקירה לאחר הצהרת תובע -
    - ההנחה הבסיסית - תקופת הימים ע"פ ס' 17ד לחוק המעצרים לא נועדה לשמש כמסווה לקבלת ימי חקירה נוספים, שהתביעה לא קיבלה בדרך המלך במסגרת ימי המעצר ע"פ ס' 13.
    - הסייגים - בש"פ ששון:
    - השלמות חקירה טכניות - אפשרי.

- השלמות חקירה מהותיות- כאלו המשליכות על תוכן כת"א או על שאלת מעורבות החשוד במיוחס לו. במקרה זה תתקיים "חזרה לאחור" ותוגש בקשה לפי ס'13. **בתיקי מעצר אין שימוע.**
  - 4. **מעצר עד תום ההליכים**- כאשר כתב האישום חמור יותר מכתב אישום רגיל מגישים בקשה למעצר זה, בעקבות נסיבות המקרה ואופי העצור. לא מציינים את העבר הפלילי של הנאשם.
    - התנאי הבסיסי- הוגש כתב אישום כנגד הנאשם
    - הפרוצדורה- התביעה פונה לביהמ"ש בבקשה להאריך את מעצרו של הנאשם עד לתום בירור ההליכים המשפטיים כנגדו.
    - המותב- שוופט שאינו עתיד לדון בתיק העיקרי, יכול להיחשף לעבר הפלילי שלו כיוון שלא עומד לדון בו.
    - המשמעות- פגיעה חמורה וממושכת בזכות היסוד של האדם לחירות- בעוד חזקת החפות עומדת לנאשם ובטרם הורשע בדין הוא מוחזק בתנאי מעצר עד תום בירור ההליך הפלילי אשר נפתח כנגדו (בש"פ גנימאת). ← **לכן החוק קובע תנאים מחמירים אשר חייבים להתקיים בטרם יחליט ביהמ"ש להורות על מעצרו של אדם עד לתום ההליכים נגדו.**
    - תקופת המעצר עד תום ההליכים- הנאשם נתון במעצר עד תום בירור אשמתו הפלילית.
      - לבגיר- 9 חודשים
      - הארכת התקופה מעבר ל-9 חודשים- הגשת בקשה לביהמ"ש העליון אשר רשאי להאריך את המעצר בכל פעם לתקופה בת 3 חודשים נוספים.
      - לקטין- 6 חודשים
    - התנאים למעצר תום הליכים:
      - ראיות לכאורה- ס'21א.ב לחסד"פ מעצרים- בש"פ זאדה. ביהמ"ש רשאי להורות על מעצרו של נאשם עד תום ההליכים אם נוכח לדעת "שיש ראיות לכאורה להוכחת האשמה". הוכחת קיומו של "סיכוי סביר להרשעה". התביעה נדרשת להציג בפני ביהמ"ש בסיס עובדתי וראיות לכאורה להוכחת האשמה להרשעתו של הנאשם.
      - הבחינה היא של **חומר ראיתי גולמי שטרם עבר את העיבוד** של ההליך הפלילי, ובטרם נקבעה מהימנות העדים ומשקלן של הראיות. בשלב זה אף טרם הוצגה עמדת ההגנה באמצעות עדיה וראיותיה.
      - השאלה המרכזית- האם בחומר החקירה שבידי התביעה מצוי פוטנציאל ראיתי הוכחתי אשר בסיום המשפט יהא בכוחו להוכיח את אשמת הנאשם בפלילים?
      - האם טיבה של הראיה על רקע מכלול הראיות כולן הוא כזה שקיים סיכוי סביר לכך שאותה ראיה תהפוך בסוף ההליך הפלילי לראיה רגילה אשר על פיה, היא לבדה או בהצטרפה לראיות פוטנציאליות אחרות, ניתן יהיה לקבוע כנדרש את אשמתו של הנאשם.
      - זרישת הראיות לכאורה- איזון בין הערכים המתנגשים: ראיות לכאורה להוכחת האשמה הן ראיות גולמיות אשר לגביהן קיים סיכוי סביר שעבודן במהלך המשפט תוך בחינתן בחקירות, בקביעת אמינות ומשקל- יוביל לראיות רגילות אשר מבססות את אשמת הנאשם מעל לכל =ספק סביר. ← כך מושג איזון ראוי בין הערכים החברתיים המתנגשים. אין זה ראוי לעצור נאשם אלא אם כן קיים סיכוי סביר שהראיות הקיימות נגדו, לאחר שיעברו את כור ההיתוך של ההליך הפלילי, יש בכוחן להוכיח את אשמתו.
      - פרוצדורת בחינת קיומן של ראיות לכאורה- החלטת השופט מבוססת בעיקרה על חומר החקירה המצוי בתיק המשטרה ונתון לעיון הנאשם ובא כוחו. השופט יעיין בחומר החקירה כולו כולל חומר התומך בעמדת הנאשם ובמסגרת זו יבחן את מהותן הפנימית והגיון של הגרסאות ומידת הסתירות הפנימיות המצויות בהן; מידת הפירוט או ההכללה שבהם; קיומן של נקודות אחיזה; השתלבותן של הראיות זו בזו. ← כך יוצר לעצמו ביהמ"ש תמונה כוללת באשר לפוטנציאל הראיתי הטמון בחומר החקירה- האם קיים סיכוי סביר שמחומר חקירה זה תצמחנה בסוף המשפט ראיות אשר תבססנה את אשמת הנאשם.
- בשלב זה אין השופט קובע ממצאים בטוחים וכל מה שבידו הוא רק הערכת קיומו של סיכוי סביר.**

תוצאות הבחינה הראייתית הלכאורית:

- אם עפ"י הראיות אין סיכוי סביר להוכחת אשמת הנאשם בתום המשפט או שניכר קיומו של כרסום ממשי בראיות התביעה, הרי שאין מקום לעצור את הנאשם ולשלול ממנו את חירותו
- אם ייקבע כי הראיות שבחומר החקירה הן בעלות פוטנציאל ממשי להוכחת האשמה בתום ההליך, הרי שקיימות ראיות לכאורה, וכעת תבחן שאלת קיומה של עילת מעצר.

- עילת מעצר - ביהמ"ש יצווה על מעצר עד תום ההליכים רק אם מתקיימת אחת מהעילות המנויות בסעיף 21 לחסד"פ מעצרים. קיימות עבירות אשר מקימות עילת מעצר סטטוטורית.
  - חשש משיבוש מהלכי משפט או התחמקות מהליכי שפיטה - ס'א, כאשר חוששים שאדם ישבש את ההליכים או יימלט.
  - מסוכנות לציבור או לבטחון המדינה - ס'ב. קיים יסוד סביר לחשש שהנאשם יסכן את ביטחונו של אדם, את ביטחון הציבור, או את ביטחון המדינה;
  - חזקת מסוכנות סטטוטורית - ס'ג. עבירה שדינה מיתה או מאסר עולם; (2) עבירת ביטחון כאמור בסעיף 35(ב); (3) עבירה לפי פקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], תשל"ג-1973, למעט עבירה הנוגעת לשימוש עצמי; (4) עבירה שנעשתה באלימות חמורה או באכזריות או תוך שימוש בנשק קר או חם; (5) עבירת אלימות בבן משפחה. בהתקיים אחת מהעבירות הנ"ל, חזקה כי מתקיימת עילת מעצר של מסוכנות, אלא אם כן הוכיח הנאשם אחרת.
  - הפרת תנאי ערובה - ס'2. בית משפט ציווה על מתן ערובה והערובה לא ניתנה להנחת דעתו של בית המשפט או שהופר תנאי מתנאי הערובה, או שנתקיימה עילה לביטול השחרור בערובה.

- עילת מעצר בעבירות רכוש - בש"פ רוסלן פרנקל: מעשים שנועדו לפגוע ברכוש ולשלול רכוש פוגעים בסדרי החברה ובזכויותיהם היסודיות של יחידה, ובנסיבות מסוימות יש בהם כדי לסכן את בטחונה של החברה. עבירות רכוש טומנות בחובן סיכון טבועת כי בתנאים מסוימים הן יבוצעו באלימות תוך סיכון חיי אדם או שלמות גופו - אם לצורך השגת הרכוש אם לשם שמירה עליו ואם לצורך הימלטות המבצעים מעונש.
- עבירות רכוש המבוצעות באורח שיטתי או בהיקף ניכר או תוך התארגנות של עבריינים מספר או תוך שימוש באמצעים מיוחדים ומתחכמים, עלולות לפי מהותן ונסיבות ביצוען לסכן את בטחון האדם ואת בטחון הציבור (בש"פ רחל'ן).
- ← המסקנה - אין לשלול קיומה של עילת מעצר בכל מקרה של עבירות המבוצעות נגד הרכוש, ויש לבחון את מכלול הנסובות כדי לקבוע אם נתקיימה עילת מעצר, זאת בראי השאלה - האם נשקף מן העבריינין סיכון לבטחון הציבור.

דוג' לעבירות הליבה בעבירות הרכוש הן בהתפרצות לרכב וגניבת רכוש.

דילמות התביעה בשאלת התגבשות עילת מעצר -

- רף חומרת המעשה הוא נמוך, אולם המסוכנות גבוהה - דוג' מהפרקטיקה, למשל חייל מצטיין שהשתכר ומעד פעם אחת ודקר אדם שתקף את חברתו.
- היעדר עבר פלילי קודם - לא הוכיח בעבר מסוגלות אלימה.
- נסיבות חיים מצערות, חריגות וקשות מאוד - אשר הובילו את מבצע העבירה למעשים מסכנים - הבחינה נדרשת להיות "קרה" במובן של הגנה על שלום הציבור.
- רף חומרה נמוך אך רצידיביזם ממשי ומתמשך בתחום זה - למשל עשרות מעשי גניבה חוזרים ונשנים מבתי עסק/אבות/חולים - נעצרו עד תום ההליכים.

○ **בחינת אפשרות לשחרר לחלופת מעצר** - ס' 21ב לחסד"פ מעצרים. מניה או הקטנת הפגיעה בחירותו של אדם החוק מחייב את ביהמ"ש לבחון, בכל מקרה, אפשרות שחרור הנשם לחלופת מעצר שיש בה לאיין מסוכנותו.
לא ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של שחרור בערובה ותנאי שחרור, שפגיעתם בחירותו של הנאשם פחותה.
סוגי חלופות מעצר:

- מעצר בית מלא- בפיקוח של אדם ששומר עליו בביתו.
- מעצר בית חלקי (יציאה לעבודה, חלונות התאווררות)
- מעצר באיזוק אלקטרוני
- חלופה טיפולית- גמילה בעצר (בש"פ סוויסה). כדי לשלוח אדם להליך גמילה יש צורך במספר תנאים:
  - עברו הפלילי של הנאשם- השאלה האם ניתן להקהות את המסוכנות ולתת בו אמון.
  - השלב שבו נמצא התיק העיקרי והזמן שנותר עד לסימום
  - גזר הדין הצפוי לנאשם אם יורשע
  - נכונות מוסד מתאים לקלוט את הנאשם

משקלם של השיקולים שנסקרו לעיל אינו זהה והם אינם רשימה סגורה, כל מקרה נבחן בנסיבותיו הקונקרטיות. שליחתו של נאשם למוסד גמילה צריך להיעשות בדרך של העברה מ"דלת לדלת".

שירות המבחן- קיימים מקרים שבהם ביהמ"ש יבקש תסקיר של שירות המבחן ע"מ לבחון את הנאשם ואת החלופה המוצעת למעצר. קצין המבחן יגיש את התסקיר לביהמ"ש עם המלצותיו, אך ביהמ"ש אינו מחויב לקבל המלצה זו.

סמכות מעצר ללא צו (ס' 23 לחוק המעצרים):

כאשר יש חשד שבוצעה עבירה בת מעצר (כל עבירה למעט עבירה מסוג חטא) ומתקיימת אחת מעילות המעצר:

- בוצעה בפניו או זה מקרוב עבירת בת מעצר המהווה סיכון לבטחונם של אדם/ציבור/מדינה
- הימלטות מן הדין
- שיבוש הליכי משפט
- חשד שבוצעה עבירה חמורה (שדינה מיתה או מאסר עולם/בטחון/סמים/עבירת אלימות חמורה/אלמ"ב).

טיפול התביעה (המשטרתית) בעבירות תעבורה

בתאונות דרכים יש יותר הרוגים מאשר בפיגועים ופעולות טרור/מלחמות מקום המדינה.

מערך תביעות התעבורה הוא חלק מחטיבת התביעות במשטרת ישראל. משטרת ישראל מטפלת בכ-90% מתיקי התעבורה מדי שנה. 10% מהתיקים מטופלים על ידי הפרקליטות, שהם תיקים בתיקי תאונות דרכים קטלניות למשל.

הדין המנחה – פקודה התעבורה התשכ"א-1969 ותקנות התעבורה, התשכ"א-1969.

דיני התעבורה כפופים לדין הפלילי לכל דבר ועניין, ובדומה למרשם פלילי קיים מרשם תעבורתי המכיל את עבירות התנועה שעושה אדם.

רוב עבירות התעבורה הן עבירות אחריות קפידה (ס' 22 לחוק העונשין). המשמעות היא שדי בהוכחת היסוד העובדתי ואין צורך להוכיח יסוד נפשי של מחשבה פלילית/רשלנות. ברגע שהוכח שאדם ביצע את העבירה, הדבר מספיק לצורך הרשעתו, למשל – החזקת טלפון ביד במהלך נהיגה.

כאשר אדם נתפס בגין עבירת תעבורה, עומדות בפניו 2 אפשרויות – 1. לשלם את הקנס. 2. בקשה להישפט. בעבירות חמורות יותר אין ברירת משפט לנאשם, הוא מקבל הזמנה לדין ובית המשפט מכריע בעניינו. למשל – עבירת נהיגה בשכרות, נהיגה ללא רישיון יותר משנתיים ועוד.

התביעה המשטרתית מטפלת בתיקי תאונות דרכים למעט תאונות חמורות, לרבות תיקי נ"ב (נזק בלבד) שהם תיקים בהם רק נגרם נזק לרכוש.

תיקי פ"ל – תיקי נהיגה בשכרות ברף מסוים, נהיגה בשכרות חוזרת ועוד. בתיקים אלה הנאשם ייחקר תחת אזהרה. עמדת התביעה בתיקים האלה לרוב היא למאסר.

שימוש בטלפון סלולרי בעת נהיגה (תקנה 28 לתקנות התעבורה) – זו עבירה מסוג ברירת משפט. אפשר לשלם קנס בסך 1,000 ש"ח או לבקש להישפט. זו עבירת אחריות הקפידה שהיא אחד הגורמים המרכזיים לתאונות הדרכים. מספיק להוכיח את החזקת הטלפון. *הפסיקה פירשה שימוש סביר בטלפון כשימוש מאושר. השאלה מהו שימוש סביר. הזנת הכתובת בוויז למשל תוך כדי נהיגה היא לא שימוש סביר.

נהיגה בזמן פסילה (ס' 67 לפקודת התעבורה) – זו אחת העבירות החמורות בפקודת התעבורה. העונשים על נהיגה בזמן פסילה נעים בין מאסר על תנאי למאסר בפועל ועונשים נלווים נוספים. התביעה נדרשת להוכיח ידיעה על הפסילה כדי להביא להרשעה בתיק של עבירה של נהיגה בזמן פסילה (זו לא עבירת אחריות קפידה!). צריך להוכיח את הידיעה על הפסילה באופן אובייקטיבי – נוכחות הנאשם בדין הקודם, הפקדת הרישיון. על פי שיקול דעת תוגש בקשה למעצר עד תום ההליכים ביחד עם הגשת כתב האישום (עניין של מסוכנות – לכל משתמשי הדרך, אי הציות להחלטה שיפוטית).

תאונות דרכים:

הטיפול של התביעה בתיקי תאונות דרכים שונה מטיפול בתיקי תעבורה אחרים בכמה מישורים:

1. קיים נפגע עבירה
  2. עדות מומחה – בוחן תאונות דרכים שאוסף את הממצאים בשטח, כותב חוות דעת ונחקר עליה בבית המשפט
  3. מתחם הענישה משתנה בהתאם לתוצאות התאונה – תאונה קלה הענישה תנוע בין פסילה לקנס ותאונה קשה של חבלות של ממש תכיל עונשי מאסר במתחם.
- *פסילה על תנאי – אם נאשם יבצע עבירה חמורה שמנויה בתוספת הראשונה לפקודת התעבורה או עבירה דומה לזו שבגינה הורשע, הוא ייענש בפסילה.
- *פסילה בפועל – הנאשם פסול מנהיגה, עליו להפקיד את רישיון הנהיגה או תצהיר. גם אם הוא לא מפקיד הוא פסול, אך הפסילה לא תימנה. למשל – נאשם נפסל ל-3 חודשים. הוא לא מפקיד רישיון. הוא פסול לנהיגה, אך זה לא נמנה, כלומר לא נספרים ה-3 חודשים. ה-3 חודשים מתחילים להיספר החל מהפקדת הרישיון.

נהיגה תחת השפעת אלכוהול:

עבירה לפי ס' 62(3), 64 לפקודת התעבורה ותקנה 169א לתקנות התעבורה. בשנים האחרונות חלה עלייה בתאונות דרכים בהן הייתה מעורבות של אלכוהול. זהו גורם סיכון עיקרי לתאונות דרכים, הוא משפיע על זמן התגובה ועל הנהיגה באופן ישיר. הסיכוי למעורבות בתאונה בגין אלכוהול גבוה פי 17.

רע"פ מוחמד יחיה נ' מדינת ישראל – נהג יצא מכפר כשהוא שיכור ופגע ברכב אחר. הוא גרם לתאונה קשה עם חבלות של ממש. לנפגע נגרמו פגיעות חמורות. הוא נידון ל-8 חודשי מאסר בפועל. *מספר חודשים לאחר מכן הוא עשה את אותה תאונה במקום אחר, גם בנהיגה תחת השפעת אלכוהול. * הוא ערער למחוזי. המחוזי שאיר את פסק הדין על כנו. הוא ערער שוב לעליון. הייתה לו טענה לגבי הנהיגה עצמה וטענות נוספות. נאספו דגימות DNA מההגה ודגימות רוק. בית המשפט העליון אמר בפסק הדין – "זאת ועוד, נהיגה בשכרות הפכה בשנים האחרונות ל"מכת מדינה" המעמידה בסיכון את שלום הציבור וביטחונו. משכך, על בית המשפט מוטלת האחריות להרחיק נהגים פורעי חוק מהכביש ולהחמיר ולנקוט ביד קשה כלפי אלו הנוהגים תחת השפעת משקאות משכרים".

בדיקת השכרות – הבדיקה הנפוצה בישראל היא בדיקת נשיפה. לרוב נהג יתבקש לנשוף בנשיפון, הנותן אינדיקציה לכך שהנהג נוהג בשכרות. לאחר מכן ובהתאם לתוצאות בדיקת הנשיפון, יועבר החשוד לבדיקת נשיפה במכשיר ה"ינשוף". זהו מכשיר מורכב יותר שנותן תוצאה מדעית, הבדיקה בו לוקחת זמן. שוטר יכול לדרוש מכל נהג או ממונה על רכב להיבדק בבדיקת ינשוף (למשל – מלווה של נהג חדש). אדם המסרב לבדיקה ייחשב כשיכור על פי החוק (ס' 64 לפקודת התעבורה).

שוטר יכול לדרוש בדיקת דם לאיתור אלכוהול אם יש לו יסוד סביר לחשד שהאדם שיכור או במקרה של תאונת דרכים. בדיקת דם נחשבת לחיפוש פנימי, ולכן צריך שיהיה חשד סביר.

בנוסף לבדיקת הנשיפה, תבוצע גם "בדיקת מאפיינים". כלומר – הליכה עקב לצד אגודל, אצבע לאף.

הכמות המותרת בחוק – עד 240 מיקרוגרם לליטר אוויר נשוף (תקנה 169א לתקנות התעבורה). כ-290 מעמידים לדין, מתחת ל-290 ומעל 240 לא יעמידו לדין. (יש מעין מרווח של 50).

באשר לנהגים המשתייכים ל"אוכלוסייה מיוחדת" (=נהג חדש, נהג רכב כבד, נהג רכב ציבורי, נהג מתחת לגיל 24) הכמות המותרת הינה 50 מיקרוגרם בלבד (ס' 64(א)(א3) לפקודת התעבורה).

סנקציות ועונשים על נהיגה בשכרות (באותו רגע) – *פסילה מנהלית של רישיון הנהיגה על ידי קצין משטרה למשך 30 ימים. *השבתה מנהלית של הרכב על ידי קצין משטרה ל-30 ימים. *פסילת מינימום של 24 חודשים. *עונשים נוספים.

נהיגה תחת השפעת סמים מסוכנים:

סם מסוכן מוגדר בפקודת הסמים המסוכנים, ביניהם – קוקאין, הרואין, קנאביס, אופיום ועוד כמנוי בחוק. בעוד שביחס לאלכוהול קיים סף אכיפה, המדיניות הנהוגה בישראל היא מדיניות אפס סובלנות, משמעותה היא שכל כמות סם באשר היא מקימה חזקה שאדם נוהג שיכור. (שיכור על פי פקודת התעבורה = גם תחת השפעת סמים).

כדי ששוטר יוכל לדרוש מאדם להיבדק צריך להיות לו **חשד סביר** לביצוע העבירה – עיניים אדומות, ריח קנאביס, נהיגה מסוכנת או התנהגות מחשידה אחרת.

קנאביס:

קיימת עלייה חדה בשימוש בקנאביס בשנים האחרונות. הסיבות המרכזיות לעלייה – 1. מדיקליזציה של הקנאביס – שימוש הולך וגדל בקנאביס רפואי. 2. ניסיונות לגליזציה.

השפעות הקנאביס על הגוף – החומר הפעיל בסם מתפוגג אחרי מספר שעות. תוצרי חילוף הסם נשארים בגוף עד 4 שבועות לאחר השימוש (במשתמש מזדמן). מכאן, **שאדם עלול להיחשב שיכור גם בחלוף מס' שבועות לאחר השימוש בסמים**. החוק קובע חזקה שכל מי שנמצא בגופו תוצר חילוף חומרי הסם/חומר פעיל נחשב שיכור! לכן זה לא משנה אם אדם עישן לפני שבועיים או באותו יום.

נהיגה תחת השפעת קנאביס מאופיינת לרוב בנהיגה איטית יותר. יחד עם זאת, מהירות התגובה של נהג המצוי תחת השפעת הסם הינה איטית הרבה יותר ולכן הסיכוי למעורבות בתאונת דרכים גבוה יותר מנהג שאינו מצוי תחת השפעת קנאביס. **אין די מחקרים מהם ניתן לקבוע מתי תמה השפעת הקנאביס על הנהיגה**. לעומת זאת, כן יש מחקרים לגבי שינויים קוגניטיביים בגלל תוצרי חילוף חומרי הסם, ולכן קיימת החזקה שהחוק קובע.

נהיגה תחת השפעת קנאביס רפואי – פקודת התעבורה ותקנות התעבורה **אינן מבחינות בין מי שצרך את הסם לפי אישור רפואי לבין מי שצרך אותו באופן לא חוקי**. בשנים האחרונות נעשו מספר ניסיונות להתקין תקנות אשר יקבעו ספי אכיפה לצרכני קנאביס רפואי. ניסיונות אלו לא צלחו בשל חילוקי דעות בין המומחים ביחס לספי האכיפה, והם עדיין נמשכים.

רע"פ 2908/19 מדינת ישראל נ' אילן שכטר – בחור בן 61 נכה צורך קנאביס רפואי באישור. בגופו נמצאו הן החומר הפעיל והן תוצר חילוף חומרי הסם. בית המשפט השלום קיבל את טענתו של שכטר להגנה מן הצדק – המשמעות היא ביטול כתב האישום נגד הנאשם. המדינה ערערה לבית המשפט המחוזי והוא נדחה. בית המשפט קיבל את הטענה לפיה קמה הגנה מן הצדק. בקשת רשות ערעור לעליון הוגשה וצפויה להתברר בעתיד בפני הרכב של 3 שופטים. אילן טען במסגרת ההגנה מן הצדק – 1. המדינה נותנת לי רישיון לאשר את הסם ולא אוסרת עליי את הנהיגה, לכן יש כאן

טעות במצב דברים, לא הבנתי ומותר היה לי לנהוג. 2. אכיפה בררנית – לא היה צריך לאכוף נגדו את החוק. הוא עשה השוואה בין צרכני קנאביס לצרכני מתאדון (התובעת אומרת שאין קשר בין הדברים, מתאדון הוא תחליף סם שניתן במכוני גמילה כתרופה ובתנאים מאוד מבוקרים לא תהיה עמדה לדין, תנאים שנמצא שאין בהם השפעה על הנהיה מה שלא קיים בקנאביס רפואי). *השאלות שעולות – האינטרס הציבורי...

טיפול התביעה המשטרית בעבירות נוער

תחום הנוער בישראל מתחלק ל-2 חוקים:

1. **חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960** – מתעסק בקטינים שהם קטינים נזקקים. קטין בישראל הוא מי שמתחת לגיל 18. החוק מתעסק בקטינים מיום היוולדם עד הגיעם לגיל 18 אחרי שבית המשפט מכריז על קטין כקטין נזקק. ביהמ"ש יכריז על קטין כעל קטין נזקק כאשר הוא עונה לקריטריונים הבאים:

- לא נמצא אחראי עליו
- האחראי עליו אינו מסוגל לטפל בו או להשגיח עליו או שהוא מזניח אותו
- הוא עושה מעשה שהוא עבירה פלילית ולא הובא בפלילים
- הוא פושט יד או משוטט או רוכל בניגוד לחוק.

דוג' – קטין שנולד לאם נרקומנית, קטין שהתעללו בו פיזית/מינית בבית, קטין שמוכר גופו לזנות, קטין שצריך טיפול רפואי ולא מקבל אותו (אנורקסיה למשל).

מי שמטפל במקרים אלה הם גורמי הרווחה. הם פונים לבית המשפט כדי להכריז על אותו קטין כקטין נזקק כדי לקבל אחריות על אותו קטין ולטפל בו. התביעה לא מתעסקת בכך.

2. **חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971** – זה החוק דרכו פועלת התביעה. המפגש בין החוקים נוצר מכיוון שהקטינים שהופכים להיות פליליים הם אלו שעברו דברים לפי חוק הנוער טיפול והשגחה. קטין הוא מי שמתחת לגיל 18. מי שמלאו לו 18 מטופל כבגיר. מי שביצע עבירה בהיותו קטין, יחול עליו חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) והוא יידון בבית משפט לנוער. המועד הקובע הוא מועד ביצוע העבירה. *בגיר וקטין שביצעו עבירה בצוותא – בבית משפט שלום באמצעות אפשרות להגשת כתב אישום מאוחד, אך נדרש אישור של פרקליט מחוז (בחוק כתוב יועמ"ש אך בפועל זה הואצל). אם מדובר בעבירה בסמכות מחוזי – שופט שיש לו סמכות לשפוט נוער. *המקרה הרווח – כתבי אישום יוגשו בנפרד בביצוע בצוותא. חריג מאוד שיוגש כתב אישום מאוחד.

גילאים:

- **גיל האחריות הפלילית** – 12. לא יוגש כתב אישום נגד מי שטרם מלאו לו 12 שנים במועד ביצוע העבירה, התיק ייסגר. גם אם מישהו מתחת לגיל 12 רצח לא יעשה דבר במישור הפלילי, הוא יטופל ככל הנראה בחוק הראשון שראינו.
- **גיל 13** – לא יוגש כתב אישום כנגד מי שגילו במועד הגשת כתב האישום פחות מגיל 13, ללא היוועצות עם שם"ל (שירות מבחן לנוער).
- **גיל 14** – לא ייעצר עד תום ההליכים/החלטה אחרת מי **שבמועד הדין** הינו מתחת לגיל 14 ולא יוטל עליו מאסר (ניתן לשחרר לחלופות – מעצר בית, חלופות מוסדיות סגורות או פתוחות). *אי אפשר לגזור גזר דין למאסר בפועל למי שבמועד גזר הדין טרם מלאו לו 14. *נעשה תיקון בהוראת שעה לחוק שאומרת שבמקרים של רצח/ניסיון לרצח, הריגה/ניסיון הריגה, יהיה ניתן להטיל עונש מאסר, אך עד גיל 14 הוא ירוצה במעון ולא בבית סוהר. בגיל 14 ייבחן שוב בית המשפט אם זה הזמן להעבירו לבית סוהר.

שעות חקירה:

חוק הנוער מונה זכויות שניתנו לקטינים שהן מרובות מאלו שיש לבגירים. למשל – *בטרם ייחקר קטין צריך להודיע להורים שלו, *קטין שנחקר והוא לא עצור יש לו זכות שהוריו יישבו איתו בחקירה ועוד.

*סניגור שלוקח תיק נוער – דבר ראשון שבודק הוא אם נשמרו הזכויות. אם לא נשמרו הזכויות – מקום להעלאת טענות של הגנה מן הצדק ובקשה לביטול כתב אישום.

- קטין שטרם מלאו לו 14 – לא ייחקר בין השעות 20:00 – 7:00.
- קטין שמלאו לו 14 – לא ייחקר בין 7:00-22:00.

הרעיון הוא שקטינים לא ייחקרו בשעות לילה, שתשובותיהם יהיו מושכלות ולא מתוך בלבול.

קצין ממונה על החקירה, לאחר שהתייעץ עם חוקר נוער יכול להורות בהחלטה מנומקת בכתב לחקור את הקטין בשעות הלילה (ס' 3 ו-ס'9). *הקטין וההורה יכולים לתת את הסכמתם לחקירה בשעת לילה.

הודעה ונוכחות הורים – כמצוין לעיל.

בטרם ייחקר קטין עצור, יודיע חוקר לסנגוריה הציבורית או לסנגור של הקטין על חקירתו אך **אין חובה לעכב את החקירה (צריך להמתין זמן סביר)**.

החליט קצין על מעצר קטין – יודיע לקצין המבחן.

*המטרה בקטינים היא שיקום וטיפול, החזרתם לחיים נורמטיביים. זה לא מונע מעצרים ומאסרים.

בבית המשפט לנוער מוגשים כתבי האישום. רובם מוגשים על ידי התביעה המשטרית. עבירות חמורות, כמו עבירות מין, מגישה הפרקליטות.

הליך הוכחות

תשובת הנאשם לאישום

ס' 152 (א) לחסד"פ - לא בוטל האישום מכוח טענה מקדמית, ישאל בית המשפט את הנאשם מה תשובתו לאישום; הנאשם רשאי שלא להשיב, ואם השיב, רשאי הוא בתשובתו להודות בעובדות הנטענות בכתב האישום, כולן או מקצתן, או לכפור בהן, וכן לטעון עובדות נוספות בין אם הודה כאמור ובין אם לאו; השיב הנאשם באחת הדרכים האמורות, רשאי בית המשפט לשאול אותו שאלות, ובלבד שהשאלות לא יחרגו מהדרוש להבהרת תשובת הנאשם; תגובת הנאשם יכול שתיעשה על ידי סנגורו.

(ב) הימנעות הנאשם להשיב לאישום או לשאלות בית המשפט כאמור בסעיף קטן (א) עשויה לשמש חיזוק למשקל הראיות של התביעה; בית המשפט יסביר לנאשם את תוצאות הימנעותו. כשהנאשם כופר בפרטי כתב האישום, רובן/כולן, עובר המשפט להליך הוכחות בו שומעים וחוקרים את העדים ומציגים ראיות. הפרטים שבהם כופר הנאשם ממקדים את התובע בדברים שהוא צריך להוכיח. אם יש פרטים שאינם במחלוקת, נחסכת עבודה לתביעה.

הבסיס הנורמטיבי- שלב בירור האשמה (סימן ה' לחסד"פ)- פרשת התביעה ס' 156 לחסד"פ - לא הודה הנאשם בעובדות שיש בהן כדי להרשיעו באישום או באחד האישומים שבכתב האישום, או שהודה ובית המשפט לא קיבל את הודייתו, תביא התביעה לפני בית המשפט את ראיותיה לעובדות שלא נתקבלה עליהן הודיה, ורשאית היא להקדים להן דברי פתיחה.

רענון זכרון עדים- ראיון עדים לקראת עדותם בבית המשפט הינו מרכיב חיוני בעבודת הפרקליט, הנדרש כדי להבטיח שעדי התביעה יוכלו למסור בבית המשפט עדות אמת מלאה ומפורטת, ככל שהדברים רלוונטיים לתיק הנדון בבית המשפט ובהתאם לכללים המקובלים. מידת הצורך בראיון העד, תוכן הראיון והצורך בתיעודו משתנים בהתאם לנסיבות התיק, תוכן העדות, אופי העד ומשתנים נוספים, בהתאם לשיקול דעתו המקצועי של הפרקליט. ככלל, תרשומת ראיון של פרקליט עם עד איננה בנגד חומר חקירה. עם זאת, אם מעלה העד בראיון פרטים חדשים ומהותיים שלא נזכרו בהודעתו במשטרה, יש חובה להעביר פרטים אלה לידיעת ההגנה. העברת פרטים אלה תהיה, ככלל, בדרך של גביית הודעה נוספת מהעד במשטרה ביחס לפרטים אלה, והודעה זו תימסר להגנה;

ראיון עד – לפני החקירות של העדים במשפט יש דבר שנקרא "**ראיון עד**". זה ראיון שעורך התובע עם עד לפני עדותו במשפט אם הוא רואה בכך צורך כדי לתדרך אותו ולהבין כיצד לחקור אותו. הדבר לא מוסדר בחוק אלא קיבל תוקף בפסיקה. אם מתגלות עובדות חדשות במהלך ראיון העד, יש להעלות את הדברים על כתב ולהעביר לסניגור. זו לא השלמת חקירה, אבל אם תוך כדי שהעד מדבר צריך להעלות את זה על הכתב ולהעביר להגנה.

סדר חקירת עדים:

- עדים יעידו זה שלא בפני זה - 172. עד שטרם העיד - פרט לנאשם - לא יהא נוכח בגביית עדותו של עד אחר, אולם עד ששמע עדותו של עד אחר, אינו נפסל לעדות בשל כך בלבד.
- אזהרת עד - 173. בית המשפט יזהיר את העד לפני גביית עדותו, וסעיפים 4 ו-5 לחוק לתיקון דיני הראיות (אזהרת עדים וביטול שבועה), תש"ם-1980, יחולו.
- חקירת עד בידי בעלי הדין - 174. עד נחקר תחילה בידי בעל הדין שביקש את שמיעת עדותו; אחריו רשאי בעל הדין שכנגד לחקור את העד חקירה שכנגד, ואחריו רשאי בעל הדין שביקש את שמיעת העד לחזור ולחקר חקירה חוזרת; בית המשפט רשאי להרשות לבעל הדין להציג לעד שאלה נוספת גם בתום חקירתו כאמור.
- חקירה בידי בית המשפט - 175. סיימו בעלי הדין את חקירתם, רשאי בית המשפט לחקור את העד; ורשאי הוא לשאול עד שאלה גם במהלך חקירתו בידי בעלי הדין להבהרת עניין שנתעורר בה.

עדות נאשם:

- דבר הנאשם [145] 161. (א) הנאשם רשאי לנהוג באחת מאלה: (1) להעיד כעד ההגנה, ואז יהיה עשוי להיחקר חקירה שכנגד; (2) להימנע מהעיד. (ב) בית המשפט יסביר לנאשם כי הוא רשאי לנהוג כאמור בסעיף קטן (א) ואת תוצאות הימנעותו מהעיד כאמור בסעיף 162. (ג) נאשם שבחר להעיד, יעיד בתחילת ראיותיה של ההגנה; אולם רשאי בית המשפט, לבקשתו, להתיר לו להעיד בשלב אחר של פרשת ההגנה.
- שתיקת הנאשם [145א] (תיקון מס' 47) תשס"ו-2005 - 162. (א) הימנעות הנאשם מלהעיד עשויה לשמש חיזוק למשקל הראיות של התביעה וכן סיוע לראיות התביעה במקום שדרוש להן סיוע, אך לא תשמש סיוע לצורך סעיף 11 לחוק לתיקון הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו-1955 או לצורך סעיף 20(ד) לחוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות. (ב) הימנעות הנאשם מהעיד לא תשמש ראיה לחובתו, אם התקבלה חוות דעת מומחה שלפיה הנאשם הוא אדם עם מוגבלות שכלית או אדם עם מוגבלות נפשית כהגדרתם בחוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות, ובשל מוגבלותו כאמור הוא נמנע מהעיד.

ס'184 לחסד"פ - הרשעה בעובדות חדשות שלא צוינו בכתב האישום - בית המשפט רשאי להרשיע נאשם בעבירה שאשמתו נתגלתה מן העובדות שהוכחו לפניו, אף אם עובדות אלה לא נטענו בכתב האישום, ובלבד שניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן; אולם לא יוטל עליו בשל כך עונש חמור מזה שאפשר היה להטיל עליו אילו הוכחו העובדות כפי שנטענו בכתב האישום.

עד עוין - ס'179 לחסד"פ. קבע בית המשפט כי עד שקרא לו בעל דין הוא עד עוין לאותו בעל דין - בין מפני שמסר בבית המשפט עדות הסותרת את עדותו בחקירת המשטרה ובין מטעם אחר - רשאי הוא להרשות לבעל הדין לחקור את העד בחקירה הראשית כאילו היתה חקירה שכנגד ולקבוע סדר חקירתו בידי בעלי הדין האחרים.

אמרה של קורבן אלימות - עדות על אמרה שאמר אדם שנעשה בו, לפי הטענה, מעשה אלימות, והאמרה נוגעת לאותו מעשה או לנסיבות-לואי שלו, תהא קבילה אף אם האדם שאמר אותה אינו נוכח כעד ואף אין להביאו למשפט משום שהוא נפטר או תשוש או חולה או נעדר מן הארץ, ובלבד שנתקיימה באותה אמרה אחת מאלה: (1) היא נאמרה בשעת מעשה האלימות, או בסמוך לאחריו, או לאחר שהיתה לו ההזדמנות הראשונה להתאונן עליו; (2) היא נוגעת למעשה האלימות לפי סדר האירועים עד כדי היותה חוליה בשלשלת הנסיבות הקשורות במישורין לביצוע העבירה; (3) היא נאמרה בשעה שהוא היה גוסס, או האמין שהוא גוסס, בעקבו של מעשה האלימות.

אמרת עד מחוץ לביהמ"ש - אמרה בכתב שנתן עד מחוץ לבית המשפט תהיה קבילה כראיה בהליך פלילי אם נתקיימו אלה: (1) מתן האמרה הוכח במשפט; (2) נותן האמרה הוא עד במשפט וניתנה לצדדים הזדמנות לחקרו; (3) העדות שונה, לדעת בית המשפט, מן האמרה בפרט מהותי, או העד מכחיש את תוכן האמרה או טוען כי אינו זוכר את תכנה. (ב) בית-המשפט רשאי לקבל אמרה כאמור בסעיף קטן (א) אף אם נותן האמרה אינו עד, בין משום שהוא מסרב להעיד או אינו מסוגל להעיד, ובין שלא ניתן להביאו לבית-המשפט משום שאינו בחיים או לא ניתן למצאו, ובלבד שבית-המשפט שוכנע שמנסיבות הענין עולה, כי אמצעי פסול שימש להניא או למנוע את נותן האמרה מלתת את העדות. (ג) בית המשפט רשאי לסמוך ממצאיו על אמרה שנתקבלה לפי סעיף זה, או על חלקה, והוא רשאי להעדיף את האמרה על עדותו של העד, והכל אם ראה לעשות כן לנוכח נסיבות הענין, לרבות נסיבות מתן האמרה, הראיות שהובאו במשפט, התנהגות העד במשפט ואותות האמת שנתגלו במהלך המשפט, והטעמים יירשמו (ד) לא יורשע אדם על סמך אמרה שנתקבלה לפי סעיף זה אלא אם יש בחומר הראיות דבר לחיזוקה.

הליך ההוכחות מחולק ל-2:

1. פרשת התביעה – התביעה מעלה את כל העדים שלה וחוקרת אותם בחקירה ראשית. השאלות שנשאלות הן שאלות פתוחות, לא שאלות שהתשובה אליהן היא כן/לא. אחרי שהתביעה מסיימת, היא מכריזה "אלו עדיו". התובע הוא זה שבוחר את סדר העדים שלו. *עדי תביעה יהיו רק כאלה שיכולים לבסס את האשמה. אם למשל נפגע עבירה טוען שהנאשם לא פגע בו, התביעה לא תעיד אותו, אלא עדים אחרים כמו עדי ראייה למשל.
2. פרשת ההגנה – אחרי שמסתיימת פרשת התביעה מתחילה פרשת ההגנה. עוד בשלב ההקראה של כתב האישום אומר הסניגור איזה עדים הוא מבקש לחקור. הסניגור מנסה לבלבל את העדים ומדריך אותם. לצד זאת, הסניגור מביא את העדים שלו (הוא יכול להפתיע את התובע ולהביא עדים שהתביעה לא תכיר). העד הראשון שלו יהיה הנאשם. הסניגור יחקור את העדים שלו בחקירה ראשית והתובע יחקור אותם בחקירה נגדית.
  - סייג לחקירת נאשם – נאשם שבחר להעיד לא יישאל בחקירה שכנגד שאלות בעניין הנוגע להרשעותיו הקודמות מלבד אם העיד על אופיו הטוב או הביא ראיה אחרת לכך, בין בראיותיו ובין בחקירה שכנגד של עדי התביעה.
  - סיום פרשת ההגנה – בגמר ראיותיו יודיע הנאשם שפרשת ההגנה הסתיימה.
  - ראיות נוספות מטעם התובע – ביהמ"ש רשאי להרשות לתובע להביא ראיות לסתור טענות העולות מראיות ההגנה ואשר התובע לא יכול היה לצפותן מראש או להוכיח עובדות שהנאשם חזר בו מהודייתו בהן לאחר סיום פרשת התביעה.
  - סתירת ראיות נוספות – הביא התובע ראיות נוספות, רשאי הנאשם להביא ראיות לסתור אותן.
  - ראיות מטעם ביהמ"ש – סיימו בעלי הדין הבאת ראיותיהם, רשאי בית המשפט, אם ראה צורך בכך, להורות על הזמנת עד – ואפילו כבר נשמעה עדותו בפני בית המשפט – ועל הבאת ראיות אחרות, אם לבקשת בעלי דין ואם מיזמת בית המשפט.
  - סתירת ראיות מטעם ביהמ"ש – הובאו ראיות לפי סעיף 167, רשאים בעלי הדין, ברשות בית המשפט, להביא ראיות לסתור אותן.
  - סיכומים לעניין האשמה – בתום הבאת הראיות, או משנתקבלה הודיה בעובדות ולא הובאו ראיות, רשאים התובע ואחריו הנאשם להשמיע את סיכומיהם לעניין האשמה.
- טענת "אין להשיב לאשמה" – אם חקירות העדים לא מניחות אשמה לחובתו של הנאשם ולא מגלות עבירה, הסניגור יטען שאין להשיב לאשמה. זו טענה שתעלה בסוף פרשת התביעה. אם טענה זו תתקבל, משמעותה היא זיכוי של הנאשם. זו טענה נדירה מאוד שסיכוי נמוך מאוד שתתקבל.
- טענת הגנה של "זוטי דברים" – טענה לפיה ההתנהגות/העבירה לא מצדיקה הגשת כתב אישום והעמדה לדין. האינטרס הציבורי ייפגע מעצם ההעמדה לדין והנזק יעלה על התועלת. טענה זו תבוא אחרי שהסניגור יסכים להגשת הראיות. גם אם הנאשם מודה וביצע מה שמיוחס לו, אין הצדקה לניהול הליך.

הסדרי טיעון

הסדרי טיעון הם דבר שמעורר סוגיות שונות. למשל – מה המעמד המשפטי של הסדרי טיעון? האם בתי המשפט מחויבים להם? ועוד.

בתי המשפט אינם חלק מהסדרי הטיעון. הם רשאים לסטות מהם. אם שופט למשל סבור שהעונש שנקבע בהסדר הטיעון (לא תמיד תהיה הסכמה לעניין העונש), הוא יכול לסטות ממנו.

קיימים שני סוגים של הסדרי טיעון:

1. הסדרי טיעון פתוחים – לוקחים את כתב האישום כלשונו או עושים בו תיקונים, הנאשם מודה במסכת העובדתית וכל צד אומר מה העונש שהוא חושב שראוי.
2. הסדר טיעון סגור – בית המשפט משמש כחותמת גומי בהסדרים מסוג זה לרוב. הנאשם מודה בפרטי כתב האישום ומסכים לעונש המוצע בהסדר (לעונש ספציפי או למתחם). בית המשפט מקבל את ההסדר ומאשר אותו. 75% מהתיקים במדינת ישראל מסתיימים בהסדרי טיעון.

ההבדל בין הסדר פתוח לסגור – ההסכמה לעניין העונש.

האינטרס הציבורי הגלום בהסדרי טיעון – אם כל התיקים היו מתנהלים בתי המשפט היו קורסים. הסדרי הטיעון חוסכים זמן ומורידים עומס מבתי משפט.

היכולת של נאשם לחזור מהסדר טיעון שהוא הסכים לו- היא הזכות של מתלונן להביע עמדתו להסדר טיעון – זכות שנובעת מחוק זכויות נפגעי עבירה. היא לא קיימת בכל סוגי העבירות אלא רק בעבירות מין ועבירות אלימות חמורות. למתלונן אין זכות להטיל וטו על הסדר טיעון, אך הוא זכאי שעמדתו תישמע. קיים מקרה בו נפגע עתר לבג"צ נגד הסדר טיעון ובג"צ דחה את העתירה.

ס' 17 לחוק זכויות נפגעי עבירה – מסדיר את הזכויות של מתלוננים להביע עמדתם לגבי עבירות מין ואלימות. התובע צריך לפנות לקורבן ולקבל את עמדתו ביחס להסדר. ס' 20 – נותן לנפגע זכות להביע את עמדתו ביחס לבקשת חנינה.

פרשת "הרב" אליאור חן- לא למבחן

ההרצאה עצמה לא למבחן אלא יש לזכור את העקרונות בלבד+המצגת מספיקה. תיק מורכב שהוביל לפסיקה רבה בשורה של נושאים.

כשמגיעים להסכם של עד מדינה עם מישהו זה לא אומר שסוגרים נגדו את התיק. אפשר למשל להסכים על מסירת הודאה מפלילה + ריצוני X שנות מאסר, אפשר להסכים על שחרור ועוד. המגוון של הסכמי עד המדינה הוא עצום.

סנגורו של אליאור חן סירב לנהל משפט ולא חקר את עדי התביעה בחקירה נגדית. למה? כי הם רצו למשוך זמן עד שהילדים יעברו את גיל 14, ואז הם יצטרכו להעיד בלי חוקר ילדים. בית המשפט ממנה לו סנגור מהסנגוריה הציבורית לצד הייצוג הפרטי שלו. מוגש ערר לבית המשפט העליון בטענה שאי אפשר לחייב את הסנגוריה לייצג אותו. הוא נשפט ל-24 שנות מאסר.

בתי המשפט הקהילתיים

הרקע לצמיחת ביהמ"ש הקהילתי

הרקע לצמיחתם של בתי משפט אלה ושל אלטרנטיבות להליך הפלילי הקיים הוא במספר נקודות:

- קושי ביצירת הרתעה- מחקרים פליליים מראים שהדבר שיוצר הכי הרבה הרתעה הוא סיכויי העברייני להיתפס ולא אורך העונש שירצה, כלומר- אורך המאסר לא יוצר הרתעה גדולה יותר.
- האם הכלא מקדם את מטרות הענישה- אדם עלול לרשת את עצמו בתוך הכלא, עברייני מתחיל יכול להשתדרג בכלא ולבסס את עצמו בעולם הפלילי. בנוסף, האסירים לא באמת משתקמים בכלא בזמן שבו הם נמצאים.
- עלויות- העלות הישירה בטיפול באסיר גבוהה מאוד ויש למצוא אלטרנטיבות יעילות יותר.
- ביקורת על ההליך עצמו- בהסדר המותנה הגיעו למסקנה שלא צריך להגיש עבירת אישום בעבירת עוון, אלא מספיק לבצע הסדר ולא לתייג את האדם לאחר שמעד פעם אחת. מבחינת נפגעי העבירה גם לא ניתן להם מענה באמצעות עונש, וגם בהליך המשפטי הרגיל יש להעלות את מעמדו של קורבן העבירה גם אם הוא לא צד להליך הפלילי כלל.

לכן הכלא לא מהווה כלי מתאים לענישה בימינו ויש למצוא אלטרנטיבות. הענישה לא הולמת את מטרות הענישה (הרתעה, שיקום, הרחקה מהציבור והלימה).

בארה"ב קיים מודל בימ"ש לפתרון בעיות (Problem solving courts):

- מורכבות הבעיה- לדוג' פורץ בעל בעיית סמים שיוכנס לכלא עדיין יישאר עם אותן בעיות משפחתיות שהיו לפני כניסתו לכלא והדבר לא פותר את המחסור, ולכן הוא ימשיך לפרוץ כדי להשיג כסף.
- דגש על הבעיה ולא על הסימפטום- העונש הוא תרופה רק לסימפטום (שימוש בסמים) ולא בבעיות העמוקות באמת (מחסור למשל, שהביא אותו לשימוש בסמים).
- בעיות חברתיות ברקע- בתוך המצוקה הפלילית והחברתית עומדות בעיות קשות יותר כמו עוני, חוסר, בריאות, התמכרות, בדידות וכו').
- התכוונות לעתיד- יש לחשוב על התקופה לאחר שחרור האסיר כדי שלא יחזור לפשיעה
- דגש על מערכות יחסים, רגשות אמפטיה- גישה הוליסטית יותר.

- אחריות הקהילה- כקהילה יש לעזור לאנשים במצוקה, בכוחה של החברה לעצור או להמשיך הדרדרות פרטים מסוימים בחברה.
- שיתוף פעולה בין בימ"ש לארגונים מקומיים, רשויות רווחה, וכו'- בתי המשפט הקהילתיים משתמשים בארגונים קיימים כמו ארגוני סיוע לדרי רחוב, משרד השיכון והרווחה, ביטוח לאומי, גופים ציבוריים, רשויות מקומיות ועמותות המתעסקות בנושאים ונותנים מענה ייחודי שאפשר להיעזר בו.

מה קורה בישראל

ביהמ"ש הקהילתי הראשון הוקם בב"ש 2011, לאחר החלטת ממשלה 2767 מאותה שנה בה מונתה הוועדה הציבורית לבחינת מדיניות הענישה והטיפול בעבריינים ("דו"ח דורנר") 2015, לפיו- הוועדה המליצה להקים את הפיילוט של המודל האמריקאי. בהחלטת ממשלה משנת 2016 הממשלה קבעה להמשיך לפרוס בתי משפט אלה ברחבי הארץ וכיום יש בימ"ש קהילתי בכל מחוז.

בתי משפט אלה מופעלים על בסיס חוק סדר הדין הפלילי ונוהל ההפעלה המשותף, אין חוק ייחודי להפעלתם אך ישנה הצעת חוק לפיה יחוקק סעיף מיוחד העוסק בבתי המשפט הקהילתיים בדומה לתיקון 67 שענין בחוק הסדר מותנה.

בג"צ האגודה לזכויות האזרח ואח' נ' השר לבטחון פנים (בג"צ "שטח המחיה")- ב2017 השופט רובינשטיין קבע כי הצפיפות בבתי הכלא פוגעת בזכות לכבוד, ניתן צו אופרטיבי להגדלת שטח המחיה לאסיר ונקבע כי יש להעדיף שיקום עבריין על פני מאסר היכן שמתאים.

היוזמים הם עמותת "אשלים" הפועלת במסגרת ג'וינט ישראל, צוות ההיגוי הוא בין משרדי- פרקליטות המדינה, תביעה משטרתית, סניגוריה ציבורית, שירות המבחן תוך תיאום עם הנהלת בתי המשפט. ישנו פיתוח שירותים ברמת הקהילה והכשרת צוותים. הרעיון הוא לקדם את מע' אכיפת החוק.

מהו בית משפט קהילתי

- ייחודיות ההליך- המטרה המשותפת היק שיקום מוצלח המתנהל בפיקוח מתמיד של ביהמ"ש.
  - הנאשם במרכז, הוא הדובר המרכזי והסנגור לא שופר יחיד לקולו
  - שיח פתוח עם המותב הקהילתי
  - הליך שיקומי בפיקוח בימ"ש
  - התביעה מלווה, מכילה ומעודדת
  - הזדמנות ראשונה לממשק חיובי עם מוסדות המדינה
  - הסדרי טיעון- מזלג
  - משך התכנית- 12-24 חודשים
- תוכנית שיקום ייחודית והוליסטית לכל נאשם
- אנשי צוות מלווים- אמונים על הפעלת מעטפת קהילתית, קשר עם גורמי שיקום ויצירת שותפויות עם גופים בקהילה
- השותפים להליך הפלילי עברו הכשרה קהילתית

סוגי התיקים המנותבים לביהמ"ש הקהילתי:

- תיקי בימ"ש שלום
- בגירים (קטינים לא נכנסים כיוון שמראש בביהמ"ש לנוער המטרה שיקומית)
- גמישות בהגדרת מאפייני התיקים המתאימים- אמנם ישנם תיקים שלא נכנסים כמו עבירות מין או מוות ברשלנות, אך תמיד פתוחים ליוצאי דופן
- אסירים שצפויים להם מאסרים קצרים בפועל- תיק לא ינותב אם הנאשם לא צפוי לקבל מאסר בפועל; מטרת ביהמ"ש היא להיות תחליף למאסר של עבריין רצידיביסטים לצורך שיקום.
- רקע של מצוקה קשה- בעיות רקע הניתנות לטיפול, בעיות עומק חברתיות שניתן לשקם את האסיר מהן
- אין המדובר בעצור (אך כן משוחרר בתנאים)- עצור עד תום ההליכים לא יכול להיכנס מכיוון שהוא לא יכול להשתתף בתהליך שיקום בקהילה

- מקום מגורי הנאשם - חייב לגור באיזור ביהמ"ש הקהילתי; ישנם נאשמים שעברו דירה לצורך כניסה אליו במקום כלא.

העומדים בתנאים אלה ע"י שירות המבחן יכולים להימצא מתאימים, אך לתביעה יש זכות וטו, במידה ושיקוליה מכתיבים לה להתנגד והנאשם לא ייכנס לתכנית.

תכנית השלבים מחולקת ל-5 שלבים:

1. היכרות - שירות המבחן לומד להכיר את הנאשם. ביום ההיכרות נוכחים כל הנציגים מטעם כל הגופים המעורבים כולל עובדת סוציאלית.
  2. תסקיר עומק - סוקר את כל סיפור החיים של הנאשם. החל משלב זה הנאשמים צריכים ליישם את התכנית הטיפולית ולהראות התקדמות.
  3. יישום התכנית - הטיפולית באמצעות בחינת התקדמות הנאשם כל מספר שבועות
  4. שימור שינוי - הרגלת הנאשם להתנהגות סדירה בעצמו ללא ליווי של הגורמים בתהליך בעתיד
  5. סיום ופרידה - תסקיר מסכם הפורס את כל התהליך שהנאשם עשה, קובע אם ההליך הסתיים בהצלחה או לא ונותן המלצה עונשית - לשירות לתועלת הציבור מבחינת מספר שעות.
- לאחר השלב המסכם מגיעים **לגזר הדין**: חובה צו מבחן+של"צ+מאסר על תנאי+קנסות/פיצויים לנפגעי העבירה במידה ויש+התחייבות לקנס על תנאי.
- השלבים הם נדילים כיוון שהנאשמים שונים אחד מהשני. רוב הנאשמים חסרי אמון במערכת ולכן הצורך הוא ליצור מע' של יחסי אמון ולגרום להבנה אצל הנאשם שמנסים לעזור לו.

הכנה למבחן:

חומר פתוח. 3 חלקים:

1. שאלות אמריקאיות (15 שאלות), חלקן קייס. 4 נק' כל שאלה
  2. שאלה פתוחה (15%) עם מגבלת מקום. השאלה תהיה חווה דעתך/מה דעתך/תן התרשמותך ממהו.
  3. נקבל תיק חקירה שיש בו מכלול של ראיות ועדויות. נצטרך להסתכל בו ולכתוב חוות דעת משפטית שבסופה נגבש המלצה להעמדה לדין ונסביר למה או שלחלופין נגבש המלצה בהתאם לעילות הסגירה הקבועות בחוק. למשל – לאור חומרי חקירה יש מקום לסגור את התיק בעילה של נסיבות העניין בכללותן לא מצדיקות העמדה לדין. בהתאם להנחיית פ"מ. או למשל – הראיות דלות מאוד. להסתכל על הנחיות פ"מ.
- *עילת סגירה שלישית – הסדר מותנה.
- *אפשרות נוספת מלבד סגירת תיק – לגבש כתב אישום ולהפנות ליחידת הסדר מותנה.
- יש לשים דגש על כל הנחיות פרקליטות המדינה 1.1 ו-1.3. הנחייה 1.1 נוגעת לאי פתיחה בחקירה/סגירת תיק בעילה של חוסר עניין לציבור (נסיבות העניין בכללותן). הנחיה השניה נוגעת בסגירת תיק מחוסר ראיות/היעדר אשמה.
  - לעניין בחוק זכויות נפגעי עבירה ולהכיר אותו.
- אין צורך להכיר את פרטי התיקים הספציפיים שראינו כמו הפרטים של תיק דנה בנט, אלא יש להכיר את העקרונות.
  - אין צורך להכיר דבר מהסיליבוס - לא מאמרים ולא פס"דים, גם לא אלה שבכוכבית.